

Hiilijalanjälki, vihreä nationalismi ja suomalaisen metsän kansallisromanttinen kulttuuriperintö *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa

JUHA RIDANPÄÄ
Oulun yliopisto

Ridanpää, Juha (2024) Hiilijalanjälki, vihreä nationalismi ja suomalaisen metsän kansallisromanttinen kulttuuriperintö *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa (Carbon footprint, green nationalism and the national romantic cultural heritage of the Finnish forest in the writings of *Helsingin Sanomat*). *Terra* 136(4) 197–214. <https://doi.org/10.30677/terra.143660>

The forest has long been seen as an integral part of Finnish national identity. At the same time, there have emerged new argumentation in the media that rationalize the link between Finnish "forest culture" with responsible environmental behavior in a national romantic and nationalistic way. This article discusses how the media intertwines the discourse on global warming and the carbon footprint banally around the discourse of nationalism, especially in the context of Finnish forest culture. The research material includes articles published in *Helsingin Sanomat* newspaper between 31 October 2018 and 31 January 2020. Using the analysis of newspaper material, the article illustrates how old myths about the Finnish forest are transferred to a new context, i.e. the theme of global climate responsibility, ending in an updated narration in where the age-old Finnishness is intertwined with modern Finnishness.

Key words: forest culture, carbon footprint, green nationalism, banal nationalism, Finland

Juha Ridanpää, Maantieteen tutkimusyksikkö, Oulun yliopisto, PL 3000, FI-90014 Oulu, Finland. E-mail juha.ridanpaa@oulu.fi.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana ilmaston lämpenemistä käsittelevän keskustelun määrä on kasvanut räjähdysnomaisesti koko yhteiskunnassa (Christensen ym. 2018). Tänä päivänä ilmastovastuullisuus on näkökulma, jonka kautta koko vastuullisuuden logiikkaa opetetaan pienille lapsille (Ridanpää 2022). Voisi sanoa, että ilmastokysymyksistä käytävä keskustelu on läsnä kaikkialla eri yhteiskunnan ja kulttuurin foorumeilla, mutta on tärkeä kuitenkin painottaa sitä, miten merkittävä rooli medialla on ilmaston lämpenemiseen liittyvän keskustelun painopisteiden valinnassa. Relevantti ja irrelevantti usein erottuvat toisistaan median kautta ja medialla on suuri valta ja vastuu siinä, millainen käsitys ihmisille on muodostunut ilmaston lämpenemisestä niin luonnontieteellisenä kuin sosiokulttuurisena ilmiönä (Boykoff 2007, 2011; Carvalho 2007; Schmidt ym. 2013). Näin ollen ilmastokäsitysten ja muiden ympäristöön kytkeytyvien mielikuvien ja

kuvitelmiä muodostumisessa on merkitystä sillä, näemmekö me maailman esimerkiksi globaalin sosiaalisen median vai kansallisen tai paikallisen tason uutisoinnin kautta (Lawhon ym. 2018). Millaisissa asiayhteyksissä ilmaston lämpeneminen esittäytyy, millaisia muita ideologioita tekijöitä ympäristönsuojeluun liittyvät teemat pitävät sisällään? Nämä kysymykset ovat kiinteässä yhteydessä siihen, millainen käsitys ilmaston lämpenemisestä ihmisille ylipäätään muodostuu.

Ilmaston lämpenemisen ympärillä käytävässä keskustelussa keskeiseksi käsitteeksi on tullut *hiilijalanjälki*, ja kulttuurintutkija Anita Girvan (2017) esittääkin, että *hiilijalanjälki* on itse asiassa koko aikamme avaintermi. Hiilijalanjälki voidaan ajatella matemaattisena kaavana, jonka avulla yksilöt ja yhteisöt voivat numeerisesti arvioida omaa ympäristöllistä vaikutustaan suhteessa kansallisiin ja globaaleihin keskiarvoihin (Paterson & Stripple

2010: 347–350). Tässä mielessä kyse on *glokaalista* toiminnasta, eli yksilön henkilökohtaisten ja paikallisen tason arjen toiminnoista ja valinnoista, jotka tehdään suhteessa globaaleihin kysymyksiin ja samalla ympäristövastuun ottaminen siirtyy paikalliselle tasolle (McIntyre-Mills 2017). Yksilön näkökulmasta käsitteellä on vahvasti moralisoiva merkitys ja numeerinen arvo ikään kuin ilmoittaa myös siitä, kuinka vastuullinen ihminen on globaalilla tasolla. Termi onkin maantieteen näkökulmasta mielenkiintoinen juuri sen takia, koska ilmastovastuullinen toiminta tapahtuu samanaikaisesti usealla eri spatioalisella tasolla. Hiilijalanjäljessä yhdistyvät yksilön arjen valinnat globaaliin viitekehykseen, mutta, kuten tässä artikkelissa tulee hyvin esiin, ne tulevat merkityksellisiksi kansallisella tasolla tai arjen tasolla banaalin nationalismin viitekehyksessä. Näin ollen termi ilmaisee myös sitä, kuinka hyvä kansalainen olet. Voidaankin puhua eräänlaisesta *hiilijalanjälkinationalismista* (Ridanpää 2022). Vaikka tiedeyhteisöllä ei ole yksiselitteistä konsensusta siitä, miten hiilijalanjäljen arvo tulisi matemaattisesti laskea (Wiedmann & Minx 2008), on hiilijalanjäljestä tullut yksi aikamme avainkäsitteistä, joka ei ole ainoastaan yksinkertainen matemaattinen työkalu hiilidioksidipäästöjen laskemista varten, vaan hyvinkin muuttuva kulttuurisekologinen ja poliittinen kielikuva (Girvan 2017).

Metsän on pitkään mielletty olevan kiinteä osa suomalaista kansallista identiteettiä (Ollila 1998; Laurén 2011; Linkola 2015). Samalla mediassa on noussut esiin argumentaatiota, jossa kansallisromanttisella ja nationalistisella sävyllä rationalisoidaan sitä, että suomalainen metsästä elämisen perintö on kiinteästi yhteydessä ympäristö- ja ilmastovastuulliseen toimintaan (Ridanpää 2022). Tämän logiikan mukaan suomalainen on ikään kuin luonnostaan ympäristöystävällinen, koska hänen juurensa ovat (symbolisessa mielessä) metsässä. Tässä yhteydessä on tärkeää korostaa sitä, että luonto ja ympäristö asemoituvat käsitteinä aivan eri keskusteluihin ja esimerkiksi kysymys Suomen kansallismaiseman suojelusta ja globaalista ilmastonsuojelusta ovat täysin eri ideologisissa sfääreissä tapahtuvia keskusteluja – ainakin lähtökohtaisesti.

Näin ollen onkin mielenkiintoista tarkastella, kuinka suomalaisen metsäkulttuurin kansallisromanttinen perintö tuodaan mediakeskusteluissa ympäristöarvojen ja ympäristönsuojelun tematiikan rinnalle. Tässä artikkelissa käydään läpi sitä, kuinka puhe suomalaisen metsän kulttuuriperinteestä osana kansallisromanttista nationalismia kietoutuu yhteen hiilijalanjäljen ja ilmastovastuullisuuden diskurssien kanssa. Tutkimusaineistona on käytetty 2010-luvun lopun *Helsingin Sanomien* kirjoituksia, joita analysoitiin lähilukumenetelmän avulla, käyt-

täen kriittistä diskurssianalyysiä teoreettismetodologisena viitekehyksenä. Tutkimuskysymyksenä on, millaisissa konteksteissa termiä *hiilijalanjälki* käytetään mediakeskustelussa, nouseeko *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa esiin kansallisromanttista argumentaatiota ja jos nousee, millä tavalla suomalaisen metsän kansallisromanttinen perintö ja vanhat suomalaisuuden myytit ovat osana tämän päivän mediassa käytävää hiilijalanjälkikeskustelua.

Ilmastovastuullisuus, vihreä nationalismi ja banaali nationalismi

Samoin kuin globaali politiikka, myös ihmisten maailmankuva on niin kansallisvaltiokeskeinen, että Brubakerin (1996: 10) mukaan on mahdoton kuvitella maailmaa ilman nationalismia. Se mitä nationalismilla tarkoitetaan, eli millaisia eri muotoja nationalismi pitää sisällään, on oma laaja keskustelunsa. Ilmaston lämpeneminen on globaali kriisi, jota vastaan pyritään taistelemaan valtiokeskeisesti, kansallisessa viitekehyksessä ja samalla ilmastovastuullisuudesta voi muodostua kansallisella tasolla uusi ylpeyden aihe (Conversi & Pocotto 2022; Ridanpää 2022). Tämä on myös näkynyt eräänlaisena kansallisvaltioiden brändäyksen vihertymisenä (Aronczyk 2024). Nykyään on hyvin yleistä, että nationalismin käsite yhdistetään äärioikeistolaiseen ideologiaan ja esimerkiksi keskusteluun maahanmuuttovastaisuudesta, kun taas banaalin nationalismin teorian kautta ymmärrettynä iso osa arjen käytännöistä voidaan nähdä nationalistisina performansseina (Billig 1991). Vastaavasti kansallinen ylpeys on ennen kaikkea emotionaalinen side yksilön ja valtion välillä, joka pitää sisällään eri affekteja liittyen isänmaallisuuteen ja isänmaanrakkauteen (Waitt ym. 2007: 252). Kansallinen ylpeys on positiivisesti latautunut affekti, jossa kansalaisuuteen liittyvä arvostuksen tunne ja persoonan kansallisesta identiteetistä juontuva omanarvontunto yhdistyvät (Smith & Kim 2006: 127) ja joka sitä kautta on luontevasti yhdistettävissä vastuulliseen toimintaan liittyviin moraalisiin velvoitteisiin.

Ilmaston lämpeneminen on yhteydessä nationalismiin ja nationalistisiin diskursseihin useilla eri tavoilla. Usein taustalla on lähtökohtana asetelma, missä ilmasto-ongelmat nähdään globaalina kriisinä, jonka ratkaisun toteuttaminen tapahtuu kansallisvaltioiden tasolla. Niin sanottu *vihreä nationalismi* voidaan ymmärtää ympäristöpoliittisena kysymyksenä kolmella eri tavalla. Ensimmäisen, eräänlaisen realistisen näkökulman mukaan kansallisvaltiot ovat niin merkittäviä yhteiskunnallisia voimia, että niiden on välttämätöntä nousta joltavaan asemaan ilmasto-ongelmia käsittelevässä

ympäristöpoliittisessa keskustelussa (ks. Lieven 2020). Esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäkirja on oikeudellisesti sitova sopimus, jossa kansallismieliset valtiot sitoutuvat (valtiotasolla) erinäisiin ilmastopoliittisiin säännöksiin ja vaatimuksiin. Suomen ilmastopaneelin puheenjohtaja ympäristöekonomian professori Markku Ollikainen (2017) on esimerkiksi todennut, että Suomen on helppo sitoutua Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteisiin nimenomaan siksi, että suomalainen hyvinvointi rakentuu pitkälti metsäteollisuuden varaan. Tähän liittyen viime vuosina on poliittisessa keskustelussa usein noussut esiin argumentteja, joissa painotetaan sitä, miten vihreää siirtymää tulisi hyödyntää valtiotalouden edistämiseksi. Tätä on helppo kritisoida siinä mielessä, että lähtökohtaisesti globaalin ilmastokriisin ratkaisun funktio ei tulisi olla minkään tason kansallisissa tai kansallismielisissä tavoitteissa. Toisaalta esimerkiksi kansainvälisten suhteiden tutkija Anatol Lieven (2020) painottaa sitä, että nationalismia tulisi käyttää kaikessa monimuotoisuudessaan hyväksi taistelussa ilmaston lämpenemistä vastaan.

Toinen näkökulma perustuu sosiologi Ulrich Beckin (2016) teoriaan riskiyhteiskunnasta. Hän esittää, että nykyinen ilmastonmuutos on jo saanut aikaan sen, että ihmisten tapa ymmärtää maailmassa olemista ja elämistä tapahtuu yli valtiorajojen. Siinä missä politiikan tutkija Benedict Andersonin (1991) teoria kuvitteellisista yhteisöistä viittaa ihmisten tapaa pitää yhteenkuuluvuuden tunnetta yllä kansallisella tasolla, puhuu Beck (2016) kosmopoliittisista kuvitteellisista yhteisöistä viitaten siihen, kuinka globaalien riskien tapauksessa kansallisella tasolla tapahtuva puhetta kotimaisuuden relevanssista tulisi välttää. Beck (2011) ei varsinaisesti kytke ilmaston lämpenemisen problematiikkaa ja sen taloudellisia-politiittisia ulottuvuuksia globalisaation tai globaaliuden kautta, vaan paremminkin europeanisaation viitekehyksessä. Beck (2011: 1356) ymmärtää europeanisaation prosessina, missä kansallisvaltioista tulee ylikansallisia valtioita. Vaikka Beck (2011: 1355) myöntää, että kosmopoliittisuuden ja valtiokeskeisyyden välille tehtävä jyrkkä kahtiajako on ongelmallinen ja että kosmopoliittisuus ei ole dikotominen vastinpari nationalismille, hän kuitenkin korostaa sitä, etteivät kosmopoliittiset yhteisöt ole territoriaalisia. Mediatutkija Melissa Aronczyk (2024) mukaan vastaavasti ilmaston lämpeneminen haastaa nationalistisen ideologian niin materiaalisella kuin symbolisella tasolla. Materiaalisessa mielessä ilmaston lämpeneminen on yksinkertainen ja yksiselitteinen tosiasia – ilmaston lämpötilan nousu ei kunnioita geopoliittisia rajoja – ja vastaavasti symbolisessa mielessä siten, että vaikka reaktiot

ilmaston lämpenemiseen tapahtuvatkin kansallisella tasolla, on nämä päätökset joka tapauksessa tehtävä aina suhteessa globaaliin tasoon.

Kolmas näkökulma on eräänlainen nationalismin ja maailmankansalaisuuden risteytys, jossa ajatellaan, että kansallismieliset ideologiat ja kertomukset voidaan valjastaa globaalien ilmastotavoitteiden avuksi (Conversi 2020). Tässä yhteydessä on painotettu sitä, että jotta nationalismia voitaisiin hyödyntää osana ilmaston lämpenemisen estämistä, tulisi julkisessa keskustelussa olla huomattavasti vivahteikkaampi ja moniulotteisempi käsitys siitä, mitä nationalismi käytännössä on. Vaikka nationalismilla on ideologiana synkkä historia ja nationalismia ja varsinkin sen äärimuotoja edelleen käytetään perustana ihmisten epätasavertaisuudelle kohtelulle, on ihmisten tapa jäsentää maailmaa niin valtiokeskeinen, että nationalismia tulisi käyttää valtiorajojen ylittävän ilmastokriisin ratkaisemisessa (Conversi & Pocotto 2022). Tämän näkökulman mukaan vihreän nationalismin voidaan ajatella sijoittuvan jonkin progressiivisen environmentalismin ja konservatiivisen nationalismin välimaastoon (Lubarda 2018: 436).

Vaikka vihreän nationalismin tutkimuksessa on keskitytty nationalistisen politiikan ja globaalin ympäristöpolitiikan yhteensovittamiseen, lähtökohtaisesti kysymys hiilijalanjäljen moraalista ja eettisistä ulottuvuuksista ei ole teema, jota käsitellään yhdessä kansallismielisten ideologioiden kanssa. Yksinkertaisimmillaan hiilijalanjälki voidaan nähdä yksilön ilmastovastuullisuuden kvantifiointina (Fuller 2017). Vihreän nationalismin tutkimuksessa on käsitelty ilmastovastuun ja kansallismielisyyden yhteyksiä, mutta lähtökohtaisesti ne ajatellaan ristiriitaisina, toisistaan irrallaan olevina diskursseina. Joissakin tutkimuksissa on kuitenkin nostettu esiin sitä, kuinka nationalistiset diskurssit ja ilmastonsuojeluun liittyvät diskurssit kuroutuvat yhteen. Esimerkiksi Islannissa ympäristöpolitiikka on ollut kiinteä osa kansallisromanttista diskurssia, mitä on tutkittu modernin islantilaisen populaarimusiikin kontekstissa (Dibben 2009). Nationalistisia argumentteja on käytetty myös esimerkiksi islantilaisessa sanomalehtikeskusteluissa korostamaan sitä, kuinka Islannilla valtiona on erityinen globaali vastuu ympäristöasioissa, mitä kasvatustieteilijä Ingólfur Ásgeir Jóhannesson (2005: 506) kutsuu nationalismin ja internationalismin ”omituiseksi avioliitoksi”. Vastaavasti ilmastotutkija Simon Billett (2010: 14) nostaa esiin, kuinka Intiassa ilmaston lämpenemiseen liittyvä keskustelu käydään hyvin pitkälle toiseuden problematiikkaan liittyvien nationalististen diskurssien kautta.

Oma tutkimusteemansa liittyy lisäksi siihen, kuinka eri poliittiset puolueet käyttävät ilmastotematii-

kaa omien ideologisten valtiokeskeisten tavoitteiden ajamiseksi. Voidaan puhua luonnon kansallistamisesta, jossa ympäristöllisiä tavoitteita käytetään tukena kansallismielisille poliittisille agendoille (Hamilton 2002). Tutkimuksessa on nostettu esiin, kuinka äärioikeistolaiset poliittiset puolueet ovat viime aikoina enemmän ja enemmän alkaneet hyödyntämään ympäristöargumentteja kansallismielisten agendojensa edistämiseen (ks. Ruser & Machin 2019). Ympäristösosiologi Bernhard Forchtnerin ja kulttuurintutkija Christoffer Kølvrainin (2015) tutkimuksessa puolestaan on havainnollistettu tanskalaisen ja englantilaisten populististen radikaalioikeistopuolueiden vaalikampanjamateriaalien analyysin kautta, kuinka ilmastonuojelu- ja ympäristöasioita koskevat poliittiset kannat ovat nationalistisen ideologian ohjaamia. Vaikka ilmastonmuutos on hiljattain sisällytetty äärioikeistoisten ideologioiden poliittiseen agendaan, ovat äärioikeistolaisille puolueille perinteisesti tyypillinen ilmastonmuutoskeptisismi ja ilmastonmuutoksen kieltäminen edelleen vahvasti läsnä heidän poliittisissa agendoissaan (Forchtner ym. 2018). Yhteiskuntahistorian tutkija Daniele Conversi ja sosiologi Mark Friis Hau (2021) vastaavasti nostavat esiin, että vihreän nationalismin poliittisuuden tutkimus on turhankin vahvasti painottunut äärioikeistolaisten puolueiden tutkimiseen, eikä vasemmistolaisten puolueiden vihreää nationalismia olla juuri tutkimuksessa käsitelty. Vaikka perinteisesti vihreä ideologia ja nationalistinen ideologia usein ymmärretään vastakkaisina poliittisina suuntauksina, toinen edustaa vasemmistoa ja toinen oikeistoa, on viime vuosina kuitenkin myös nostettu esiin, ettei tämän tyyliselle polarisoinnille ole enää perusteita (Lubarda 2018: 440).

Tässä artikkelissa huomio kohdistuu ilmaston lämpenemisen mediadiskursseihin ja tässä yhteydessä nationalismi ymmärretään arkisena ja banaalina, eli niin median edustajille kuin lukijoille tiedostamattomina isänmaallisina käytäntöinä. Banaalisissa nationalismissa (ks. Billig 1995) korostetaan sitä, kuinka ihmisten kulutustottumukset voidaan ymmärtää kansalaisuuden performanssina, jonka ideologinen ulottuvuus jää usein kuluttajalta huomaamatta. Vaikka isänmaalliset argumentit tulevat tässä artikkelissa käsitellystä aineistosta ajoittain hyvin selvästi esiin, niiden ideologinen luonne on tiettyssä mielessä epäpoliittista ja piilotettua. Verrattuna esimerkiksi äärioikeistolaiseen radikaaliin nationalismiin, kansallinen ylpeyden tunto kaikkinen banaaleineen käytäntöineen ymmärretään usein ”viattomampana” nationalismin muotona. Kun ilmastokysymyksiä käsitellään nationalismin viitekehyksessä, ominaista tälle keskustelulle onkin ollut pyrkimys erottaa ”hyvä nationalismi” ja ”huono nationalismi” toisistaan (Kaswan ym. 2023).

Vaikka banaalisissa nationalismissa kansallinen ylpeys ymmärretään usein ”alhaalta päin”, ihmisten välisissä kohtaamisissa tapahtuvana tunnereaktion (ks. Antonsich 2018), medialla on keskeinen rooli siinä, miten kansallinen ylpeys diskursiivisena perintönä rakentuu ja pysyy yllä. Sanomalehdissä käytävä ilmaston lämpenemiseen ja hiilijalanjälkeen liittyvä keskustelu on moniäänistä, mutta on ymmärrettävää, että tänä päivänä esimerkiksi ilmastonmuutoksen vakavuutta kyseenalaistavat näkökulmat eivät nouse samalla tavalla esiin kuin 10 vuotta sitten. Sanomalehdet toimivat siis merkittävänä ”portinvartioina” ilmastoarvojen ympärillä käydyssä keskusteluissa ja myös siinä, millaisissa viitekehyksissä näitä keskusteluita käydään. Puhuttaessa valtiosta kuvitteellisena yhteisönä, on relevantti kysymys se, kenen yhteisöstä itseasiassa puhutaan, ketkä pääsevät puhumaan ja kenen äänet vaiennetaan (ks. Chatterjee 1991). Sanomalehtien lukeminen toimii päivittäisenä rutiinina, joka ylläpitää jaetun yhteisön tunnetta (Anderson 1991), mutta myös institutionaalisen palomuurina, joka tekee myyteistä uskottavia ja luonnollisia, tässä tapauksessa ikään kuin puhdistuen myytin ”ympäristövastuullisesta suomalaisesta”, jonka juuret ovat syvässä luonnossa.

Suomalainen luonto ja metsä osana kansallista identiteettiä

Eri valtioilla on usein erityisiä attribuutteja, joihin kansallinen identiteetti kytkeytyy. Hyvin yleistä kuitenkin on, että nämä attributit ovat tavalla tai toisella kytköksissä tilallisuuteen (Kaplan & Herb 2011). Suomessa luonnolla on perinteisesti ollut iso rooli siinä, kuinka suomalaista kansallista kuvastoa ja kansallisromanttista ideologiaa on kerrottu, esitetty ja pidetty yllä. Tästä helppona esimerkkinä on useimpien suomalaisten hyvin osaama *Maamme*-laulu. *Maamme*-laulu voidaan yksinkertaisimmillaan ymmärtää tunnelatautuneena luontokuvauksena laaksoista, kukkuloista, vesistä ja rannoista, jossa kansalaisten käsitys luonnosta selkeytyy ja tulee kiinteäksi osaksi kansallista omakuvaa. Oma keskustelunaiheensa on kysymys siitä, ovatko kansallislaulut patrioottista symboliikkaa vai kansallisvaltion demokratiaa ylläpitävä kulttuurinen käytäntö (Abril 2016), mutta niiden merkitys osana kansalaisten omakuvan muotoutumista on perinteisesti ollut tärkeä (Waterman 2020). Suomessa *Maamme*-laulun tavoin myös luontomaalauksilla on ollut keskeinen rooli siinä, kuinka ideologisella ja symbolisella tasolla ihmiset identifioivat luonnon osaksi käsitystä kansalaisuudesta ja kansallisesta identiteetistä. Kysymys politisoitui Suomessa

1800-luvun lopulla, jolloin kansallinen itsetietoisuus ja itsenäistymispyrkimykset nousivat esiin eri poliittisilla ja kulttuurisilla tahoilla.

Luontomaalauksilla tai tarkemmin ottaen luontoa kuvaavilla maisemamaalauksilla oli keskeinen rooli siinä, kuinka 1800-luvun lopun Suomessa esiin noussut kansallismielinen idea yhteenkuuluvuudesta ja identiteetistä tuotettiin (Paasi 1997: 41). Identiteetti-käsitteen pohjana pidetään usein toiseuden logiikkaa, eli sitä, kuinka käsitys itsestä, niin yksilöllisellä kuin kollektiivisella tasolla, syntyy aina suhteessa vieraaseen, toiseen, ja maantieteellisenä kysymyksenä suhteessa toisiin alueisiin, paikkoihin ja tiloihin (Massey 2005: 192). Suomen ”pistäminen maailmankartalle” oli geopolitiittinen prosessi, jossa suomalainen identiteetti pyrittiin määrittelemään tai toisin päin, suomalaisen identiteetin selkeyttäminen oli Suomen geopolitiittisen aseman vakiinnuttamisen edellytys (Antonsich 2005). Itsenäistyvän Suomen omakuva rakennettiin suhteessa Venäjään, ja suomalaista identiteettiä symboloivaksi luontomaisemaksi valikoitui itäsuomalainen järvimaisema. Suomen ja Venäjän väliset geopolitiittiset muutokset ovat ohjanneet sitä, kuinka karjalaista luontoa on haluttu ja saatu esittää suomalaisessa kulttuurissa. Esimerkiksi toisen maailmansodan jälkeen karjalainen maisema siirtyi ulos kansallisesta kuvastosta. Tämä kuitenkin kertoo hyvin siitä, kuinka karjalainen luontomaisema on ollut keskeisellä tavalla yhteyksissä valtiotilaan liitettyihin merkityksiin (Häyrynen 2004). Itse asiassa onkin hyvin yleistä, että maisemaa käytetään territoriaalisen itsemääräämisoikeuden perustana, kiinteänä osana kansalliseksi tulemistä (Sörlin 1999). Maisemakuvasto on spatiaalinen viitekehys, johon isänmaallisia tunteita voidaan hyvin konkreettisesti tavalla kiinnittää (Häyrynen 2000: 16).

Itä-Suomessa aktiivisesti 1800-luvun lopulla vierailleet taidemaalajat ikonisoivat karelianistien ihannoiman luontomaiseman osaksi kansallista identiteettiä, ja esimerkiksi Kolin maisema yhdistelystä Lönnrotin Kalevalasta kumpuavaan kulttuuriperintöön toimi perustana itsenäistyvän kansallisen valtion omakuvalle. Muun muassa kulttuuriperinnön tutkija Kirsi Laurén (2015: 2) on kirjoittanut, että ”*kalevalamittaisten muinaisrunojen elinpiirinä pidetyt metsät ja erämaat nostettiin kansalliseksi symboleiksi ja kansan luonteen vertauskuviksi*”. Samalla käynnistyi eräänlainen asutettujen alueiden ulkopuolisen erämaan romantisointi (Hallikainen 2000). Puhuttaessa suomalaisesta luonnosta kansallisromanttisena kulttuuriperintönä, on tärkeä tehdä ero *luonnonperinnön* käsitteeseen, jolla yleisesti viitataan ”harvoihin luonnontilaisina säilyneisiin ympäristöihin” -termiin, jota käytettäessä niin sanottuun ei-inhimilliseen ympäristöön liittyvät

arvot ja kulttuuriset merkitykset jäävät usein huomioimatta (Hankonen 2021: 46). Kulttuuriperinnön tutkija Outi Tuomi-Nikula ja kumppanit (2013: 14) nostavat esiin, kuinka yleisessä puheessa *kulttuuriperinnön* käsitettä käytetään huolimattomasti ilman tarkempaa määritelmää ja käytännössä sillä viitataan mihin tahansa menneisyydestä kumpuavaan ilmiöön. Unescon määritelmässä kulttuuriperinteen käsitettä lähestytään jakamalla aineeton ja aineellinen kulttuuri toisistaan, mutta kuten Tuomi-Nikula ja kumppanit (2013: 18) toteavat, näiden erottaminen toisistaan on niin sanottu veteen piirretty viiva. Yksi yleisimmistä asiayhteyksistä, jossa kulttuuriperinnön käsitettä käytetään, ovat tilanteet, joissa modernisaatio näyttäytyy uhkana kulttuurin olemassaololle (Tuomi-Nikula ym. 2013: 16). Tämä näkökulma on myös tietyin osin sovellettavissa puheeseen suomalaisesta luonnosta ja metsästä kulttuuriperintönä, sillä modernisaatio ja sen rinnalla myös globalisaatio näyttäytyvät usein uhkana niille arvoille, joita kansallisromanttinen käsitys suomalaisesta luonnosta kaikkine poliittisine merkityksineen pitää sisällään.

Oma keskustelunsa on, tuleeko suomalainen luonto ja sen nationalistiset sävyt ymmärtää luonnossa elävän kokijan vai siitä esitetyn representaation kautta. Esimerkiksi 1920-luvun suomalaisessa matkaoppaissa Imatrankoski muuttui siihen yhdistettyjen nationalististen kuvausten kautta kansalliseksi maisemaksi, kokijan näkökulmasta havainnoitsijan näkökulmaksi (Jokela 2010: 9–10). Vaikka Suomen kansallisen identiteetin kytkeytyminen luontoteemoihin on vahvasti geopolitiittinen kysymys, ei ajatusta suomalaisesta metsäkulttuurista keksitty tyhjältä. Laurén (2009: 15) kuvailee tämän seuraavasti:

Metsästä puhuminen ja kirjoittaminen kuuluvat vahvasti suomalaiseen kulttuuriin. Suomessa metsäluonnosta soineen, vesistöineen, tuntureineen ja vaaroineen on rakennettu vuosisatojen saatossa kulttuurisesti aivan erityinen ympäristö, johon kansallinen identiteettimme on symbolisesti juurrutettu. Autenttinen luonto ja ”muinaismetsäläisyys” ovat tekijöitä, joita yhä käytetään mainonnassa ja taiteessa Suomi-kuvan luomisessa.

Suomessa on vuosisatoja pitkä historia metsästä elämisestä (Laurén 2011), mikä siirtyi myös osaksi kansallista omakuvaa, kun suomalaista identiteettiä rakennettiin. Suomalaisen iänikuisen perinteen tematiikka kumpuaa paitsi luontoteemoista, myös esimerkiksi Suomen historian identifioimisessa Kalevalan kulttuuriperinnön kautta tai paremminkin siinä, kuinka suomalaista metsäkuvastoa luetaan kalevalaisen kulttuuriperinnön kautta (Haapoja-Mäkelä 2019).

Suomessa on pitkä perinne ymmärtää metsä henkisyiden kautta, eräänlaisena pyhänä paikkana, jolla on oma terapeuttinen voimansa (Mäkelä ym. 2023). Metsä on henkisen hyvinvoinnin lähde, eräänlainen henkinen koti suomalaisille (Laurén 2009). Folkloristi Heidi Mäkelä ja kumppanit (2023) käyttävät esimerkkinä modernia metsäjoo-gaharrastusta, jossa ihmisen henkinen rauhoittuminen kytkeytyy suomalaiseen metsään yhdistyvien kansallisten merkitysten pitkään traditioon. Kyse onkin siitä, kuinka tätä samaa kertomusta uudennetaan modernissa Suomessa. Myös tämän päivän kansallismaisema-käsitys sekä ympäristöhallinnollisella tasolla tapahtuva maisemansuojelu ja maisemanhoito rakentuu vahvasti 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kansallisromanttiseen maisemakuvastoon (Linkola 2015). Samoin esimerkiksi Kolin ekosysteemipalvelut rakentuvat vahvasti sen käsityksen ympärille, että Kolin maisema toimii suomalaisen identiteetin ikonina, indeksinä ja symbolina (Hiedanpää & Lovén 2021). Vastaavasti suolla on oma pitkä mytologinen perinteensä osana suomalaista kulttuurihistoriaa, mutta tänä päivänä ihmisen suosuhdetta uudennetaan karnevalistiseen tyylisiin suohiihto- ja suopotkupallokilpailujen kautta (Laurén 2022; Laurén & Piirainen 2023). Samaan tapaan kuin jokamiehenoikeudet, myös kesämökit nähdään osana suomalaista kulttuuria, kansallista identiteettiä ja kansallista mytologiaa (Periäinen 2006). Yleisesti vallalla oleva käsitys suomalaisten läheisestä luontosuhteesta näkyy myös siinä, kuinka populaarikulttuurissa luontotematikkaa kierrätetään (Hiltunen ym. 2020).

Oma kysymyksensä on, kuinka esimerkiksi moderni metsäteollisuus voidaan nähdä osana kansallisromanttista metsäkulttuuria? Mielenkiintoinen esimerkki tästä on Punkaharjulla sijaitseva Suomen metsämuseo Lusto, jossa on koostettuna perusteellinen historiikki suomalaisen metsän monimuotoisesta perinteestä. Museossa on asetettu näyttävästi esille suomalaiset 1800-luvun maisemamaalaukset, pitkälle historiaan ulottuva tukinuiton romantisoitu perinne sekä moderni metsäteollisuus, jotka näin kietoutuvat yhdeksi isoksi kertomukseksi suomalaisesta identiteetistä ja sen suhteesta metsään. Luston suomalaisesta metsähistoriasta ja -kulttuurista kertova kokoelma on massiivinen, pitäen sisällään 15 000 eri esinettä, 500 000 valokuvaa, 2 000 elokuva- ja videotallennetta sekä 15 000 julkaisua (Lusto 2024). Metsästä eläminen ja metsän taloudellinen hyödyntäminen on itse asiassa ollut keskeisessä roolissa suomalaisen metsän mytologian pitkässä perinteessä, kuten esimerkiksi siinä, kuinka metsämaisemaa ja metsästä elämiseen liittyviä käytäntöjä on kuvattu suomalaisissa loitsuissa (Ilomäki 2014). Samoin suomalaiseen maatalouteen liittyvissä

1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kuvauksissa esiintyy luonnon ja kulttuurin rajapinnalla tapahtuvaa luonnon taloudellisen hyödyntämisen mystifiointia (Kaarlenkaski 2014).

Suomi ei tietenkään ole maailman ainut valtio, jossa kansallinen identiteetti ja luonto nivoutuvat yhteen. Poliitikantutkija Eric Kaufmann (1998) kuvaa, kuinka Kanadassa sekä Yhdysvalloissa villi erämaa toimii osana kansallista kuvastoa samalla myös luonnollistaen valtiokeskeisen ajattelutavan. Vastaavasti sekä Skotlannissa että Kataloniassa ihmisten suhde luontoon ja maaseutuun on romantisoinnin myötä muuttunut nationalistiisiin diskursseihin liitetyksi kliseeksi (Conversi & Friis Hau 2021). Suomalaisen luonnon esittämisen kytkös Suomen valtiotilan ja kansallisen identiteetin muotoutumiseen on kuitenkin monimutkainen kysymys, ja esimerkiksi se, kuinka kaupungin ja luonnon välinen suhde näyttäytyy 1900-luvun alun suomalaisissa maisemavalokuvissa, pitää sisällään muitakin poliittisia ulottuvuuksia, liittyen esimerkiksi Suomen valtion ydin-periferia-suhteen symboliseen määrittelyyn (ks. Jokela & Linkola 2013). Kaupungistumisen myötä ”puhdas luonto” ja ”perinteinen maatalous” ovat muuttuneet romantisoituiksi myyteiksi siitä, ”keitä me olemme”. Vaikka itäsuomalaisen luontomaiseman romantisoinnilla on keskeinen symbolinen merkitys siinä, kuinka suomalainen identiteetti rakennettiin vastinpariksi venäläisyydelle, liittyy suomalaisen itsekäsityksen muodostumiseen muitakin elementtejä ja ulottuvuuksia. Esimerkiksi aikakaudelle tyypilliseen rotukeskusteluun liittyvät itsemäärittelyt samoin kuin niin sanotun suomalaisen ”elämäntyylin” ja suomalaisen mentaliteetin määrittelyyn liittyvät kysymykset ovat toimineet kulmakivinä suomalaisten itsekäsityksen rakentumisessa (Ollila 1998). Samoin suomalaista identiteettiä määritellään usein militaristisen historian sekä koulutukseen ja sivistykseen liittyvien periaatteiden kautta (Paasi 1999), jotka molemmat ovat tänäkin päivänä keskeisessä roolissa puhuttaessa suomalaisuuden ja suomalaisen identiteetin keskeisimmistä piirteistä.

Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tässä tutkimuksessa nationalismin, ilmaston lämpenemisen ja suomalaisen kansallisromanttisen metsäkulttuurin välisiä diskursiivisia yhteyksiä tarkastellaan sanomalehtiaineiston, tarkemmin *Hel-singin Sanomien* kirjoitusten analyysin kautta. Kirjoitukset ovat ajanjaksolta 31.10.2018 – 31.1.2020. Anderson (1991) korosti kuvitteellisen yhteisön teoriassaan sanomalehtien lukemisen merkitystä ja esitti, kuinka sanomalehtien lukeminen on päivit-

täinen seremonia, jonka tuhannet muut lukijat toistavat samanaikaisesti (1991: 35), rakentaen näin kansallista yhteenkuuluvuutta kollektiivisesti säännöllisesti toistuvien rutiiniensa kautta. Sanomalehtien lukeminen on näin ajateltuna eräänlainen nationalistinen seremonia, johon ihmiset osallistuvat päivittäin tiedostamattaan. Vaikka ihmisten suhde mediaan on muuttunut rajusti Andersonin teoksen (ensimmäinen painos 1983) julkaisemisen jälkeen, sanomalehdillä on edelleen keskeinen instituutio-naalinen rooli siinä, miten tietyt tiedot sekä mielipiteet tuotoutuvat ja legitimoidaan osana jaettava tietoisuuttamme. Nykyään sosiaalinen media on tärkeässä roolissa siinä, miten poliittisia diskursseja ylläpidetään ja uudennetaan, mutta siitä huolimatta on edelleen yleistä, että sosiaalisessa mediassa jaettu tieto joko tuotetaan tai suodatetaan perinteisten media-alustojen kautta. Uutismedian liiton (2024) mukaan Suomessa ilmestyy noin 250 sanoma- ja kaupunkilehteä, ja niistä noin 40 on vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyviä päivälehtiä. Lisäksi Uutismedian liiton (2024) mukaan niiden määrä on Suomessa korkea suhteessa väkilukuun ja Suomi on maailman tilastossa tällä mittarilla kolmantena. Liitto jatkaa, että sanomalehti on lisäksi Suomen käytetyin mainoskanava, ja sanoma- ja kaupunkilehtien osuus kaikesta mediamainonnasta on noin yksi neljäsosa.

Ilmaston lämpenemiseen liittyvä yleinen keskustelu räjähti globaalisti 2010-luvun loppua kohden tullessa, mikä Suomessa näkyi esimerkiksi siinä, että poliittiset puolueet ottivat ilmastotematikkaa vahvasti mukaan poliittisiin ohjelmiin sekä vaalikampanjoihin. Vuoden 2019 eduskuntavaaleja onkin kutsuttu ilmastovaaleiksi (Piispa & Myllyniemi 2019). Vaikka tämän tutkimuksen tarkoitus ei ole tutkia ilmastoteemojen esiintymistä poliittisessa keskustelussa, on tutkimusaineiston rajauksena käytetty kyseisiä vaaleja siten, että vaalipiirien paikkamäärien vahvistuminen ajan-kohta 31.10.2018 on asetettu tutkimusaineiston keräämisen alkamispäiväksi. Tutkimusaineistosta etsittiin kirjoituksia käyttämällä hakusanaa ”hiilijalanjälki*?”. Kirjoituksia löytyi yhteensä 123 kappaletta, joista viidessä hiilijalanjälki-termi esiintyy kirjoituksen aihepiirin kannalta epäolennaisena tai kuriositeetinomaisena mainintana, eikä näitä kirjoituksia ole huomioitu aineiston käsittelyssä. On tärkeä korostaa sitä, että hiilijalanjälki on aiheena vain suhteellisen kapea osa laajempaa keskustelua ilmaston lämpenemisestä. Tällä aineiston rajauksella jäi tutkimusaineiston ulkopuolelle merkittävä määrä aihepiiriä käsitteleviä kirjoituksia, joissa kyseistä termiä ei esiintynyt. Tutkimuksen tarkoitus on kuitenkin ollut päästä kiinni nimenomaan niihin sosiaalisiiin merkityksiin, joita yksilön, valtion ja

globaalin skaalan välisissä suhteissa muodostuu. Tässä hiilijalanjälki on erinomainen hakusana.

Kerätystä aineistossa mielipidekirjoitusten määrä on kohtuullisen suuri (yht. 30). Näistä 14 oli asiantuntijoiden, kuten esimerkiksi eri organisaatioiden ja tutkimuslaitosten edustajien kirjoittamia. Erinäisiä kolumneja, pääkirjoituksia ja lyhyempiä kirjoitelmia oli yhteensä 24 kappaletta. Varsinaisia sanomalehtiartikkeleja aineistossa oli yhteensä 64. Näin ollen lopullinen aineisto käsitti 118 kirjoitusta. Temaattisesti kirjoitukset voidaan ryhmitellä neljään laajempaan aihekokonaisuuteen: 1) kullutustottumukset (44 kirjoitusta), 2) matkailu ja liikenne (19), 3) teollisuus, rakentaminen ja liike-toiminta (30) sekä 4) ilmastoarvot (25). Useissa artikkeleissa aihealueet liittyivät myös muihin ilmaston lämpenemisen teemoihin, ja puhuttaessa esimerkiksi matkailusta, hyvin usein puhutaan samalla joko suoraan tai epäsuoraan myös ympäristöarvoista. Tässä tutkimuksessa luokittelu on tehty kirjoitusten ensisijaisten teemojen kautta. Kirjoitukset voidaan ryhmitellä myös siten, mitä mittakaavatasoa niissä on käytetty ensisijaisena aihepiirin tarkastelun näkökulmana: 1) paikallinen, 2) kansallinen, 3) globaali ja 4) glokaali (taulukko 1). Tässä esitettyjä lukuja ei tule kuitenkaan ymmärtää minkäänlaisina tutkimustuloksina tai analyysin kohteina, vaan ainoastaan tutkimusaineiston taustoituksena.

Helsingin Sanomien valintaa tutkimusaineistoksi voidaan perustella kolmesta syystä. Ensinnäkin *Helsingin Sanomat* on Pohjoismaiden luetuin sanomalehti, jolla vuoden 2023 tietojen mukaan painetulla lehdellä keskimäärin 549 900 päivittäistä lukijaa (MediaAuditFinland 2024). Toiseksi *Helsingin Sanomia* voidaan pitää poliittisessa mielessä suhteellisen neutraalina mediafoorumina, jolla ei ole tässä käsiteltävien aihepiirien eli nationalismiin ja ympäristökysymysten suhteen vahvaa poliittista agenda. Kolmanneksi viestinnän tutkija Janne Matikaisen ja kumppaneiden (2020) tutkimuksen mukaan suomalaiset pitävät *Helsingin Sanomia Ylen uutisten* ja *MTV uutisten* rinnalla Suomen luotettavimpana uutisfoorumina.

Tutkimusmenetelmänä aineiston analyysissä on sovellettu kriittistä diskurssianalyysiä, jossa lähtökohtana on ajatus siitä, että kielen merkitykset eivät muodostu kielessä itsessään, vaan paremminkin analyysin kohteena olevan tekstin ulkopuolella olevissa intertekstuaalisissa suhteissa. Filosofin Michel Foucault'n (1970, 1972, 1973) diskurssianalyysissä kulttuuri, yhteiskunta ja todellisuus ymmärretään kokonaisuudessaan kielen kautta ja sen ympärille rakentuvana moniulotteisena järjestelmänä, eräänlaisena lukemattomien historiallisten, yhteiskunnallisten ja kulttuuristen käytäntöjen törmäyspaik-

Taulukko 1. Helsingin Sanomien ilmastonlämpenemistä käsittelevien kirjoitusten teemojen ja skaalojen numeerinen luokittelu.

Table 1. Numerical classification of the themes and scales of the writings on global warming in Helsingin Sanomat.

Teema <i>Theme</i>	Paikallinen <i>Local</i>	Kansallinen <i>National</i>	Globaali <i>Global</i>	Glokaali <i>Glocal</i>	Yhteensä <i>Total</i>
Ruokailu <i>Eating</i>	5	11	0	3	19
Muu kuluttaminen <i>Other consumption</i>	0	10	5	3	18
Arki <i>Everyday life</i>	0	6	0	1	7
Matkailu ja turismi <i>Travel and tourism</i>	1	7	3	3	14
Liikenne <i>Transport</i>	2	3	0	0	5
Teollisuus <i>Industry</i>	1	8	2	1	12
Rakennustoiminta <i>Building activities</i>	2	4	1	0	7
Maa- ja lihatalous <i>Agriculture and dairying</i>	0	5	1	0	6
Liiketoiminta <i>Business</i>	0	2	1	2	5
Ilmastovastuullisuus <i>Climate responsibility</i>	2	6	3	3	14
Ilmastopoliittika <i>Climate policy</i>	0	5	3	0	8
Ilmastokriisi <i>Climate crisis</i>	0	2	1	0	3
Yhteensä <i>Total</i>	13	69	20	16	118

kana. Kriittisessä diskurssianalysissä kantavana ajatuksena on, että yhteiskuntaan liittyvät merkitykset, käsitykset ja valtajärjestelmät voidaan ymmärtää kielellisinä prosesseina (Fairclough 1992a, 1992b). Yhteiskunnalliset merkitykset välittyvät intertekstuaalisen kommunikaation kautta prosesseissa, joissa eri sosiokulttuurisissa forumeissa, kuten sanomalehdissä, pidetään arjen tasolla yllä puhetta, jonka kautta hallitsevat valta- ja merkitysrakenteet muodostuvat ja elävät, mutta myös muuttuvat. Diskurssien tutkiminen merkitsee tietynlaista semanttisen muodon taakse menemistä (Barker & Galasiński 2001: 63) ja luonnollisena pidetyn haastamista (Jackson & Penrose 1993: 1).

Ilmaston lämpenemisen tapauksessa kyse on ”ilmastopuheen” hyväksytyksi tulemisesta. Teknisesti ottaen kriittistä diskurssianalysistä on to-

teutettu useilla eri tavoilla. Tässä tutkimuksessa kriittinen diskurssianalyysi on teoreettisetodologinen viitekehys, jonka puitteissa varsinainen analyysi toteutetaan lähilukumenetelmän avulla. Lähiluku on uskriittisten kirjallisuudentutkijoiden kehittämä tekstin analysoinnin menetelmä, jota on myöhemmin sovellettu muilla tieteenaloilla usein eri tavoin hyvinkin löyhästi (Pöysä 2010). Lähiluvulla tarkoitetaan tekstin yksityiskohtaista analyttistä tarkastelua suhteessa tiettyyn ennalta asetettuun laajempaan viitekehukseen (Smith 2018: 58). Kyse on eräänlaisesta tekstin tulkinnan strategiasta, jossa pyrkimyksenä on tunnistaa kulttuuristen ilmaistujen alla olevia merkityksiä ja syy-yhteyksiä (Ohrvik 2024: 4). Tässä tutkimuksessa sanomalehtikirjoituksen artikulaation tapoja analysoidaan yksityiskohtaisesti kiinnittäen huo-

miota siihen, miten ilmaston lämpenemiseen ja hiilijalanjälkeen fokuisoitunut puhe kietoutuu nationalismin diskurssin ympärille erityisesti suomalaisen metsäkulttuurin viitekehäyksessä. Huomio kohdistuu siihen, kuinka sanomalehtikirjoitukset ikään kuin huomaamattaan linkittyvät yhteen suomalaiseen kansallisromanttiseen metsäperintöön liittyviin diskursseihin ja siten tuottavat vanhojen kertomusten päälle uusia merkitystasoja.

Analyysi: hiilijalanjälki ja suomalainen metsäkulttuuri sanomalehtikirjoituksissa

Myytti suomalaisten luontosuhteen erityisyydestä ulottuu satojen vuosien taakse ja samalla luonnolla on ollut keskeinen rooli siinä, kuinka myyttiä suomalaisesta kulttuurisesta homogeenisyydestä on pidetty yllä (Raento & Brunn 2005). Arkikielen tasolla myyttien ajatellaan merkitsevän kertomuksia, jotka eivät ole totta, mutta kirjallisuudentutkija ja semiootikko Roland Barthes (1994) on käyttänyt myytin käsitettä viitaten rajoittamattomista mielleyhtymistä muodostuvaan sekavaan tietoon, joka ei kätke historiaa, vaan muuttaa sen luonnoksi. Myyttien ja stereotyyppien myötä ideologinen ja poliittinen puhe naturalisoituu, asettuu tietynlaisesta ”vääristyneisyydestään” huolimatta itsestäänselvyydeksi ja muuttaa sekavan tiedon luonnolliseksi (vrt. Barthes 1994: 192, 201–202). Samalla kyse on poliittisen puheen inhimillistämistä, mikä suomalaisen luonnon tapauksessa tarkoittaa sitä, kuinka luonto teemana tulee helposti käsiteltäväksi, ymmärrettävämmäksi ja läheisemmäksi (Sepänmaa 2014: 21). Myytti suomalaisten luontosuhteen luonnollisuudesta ja arkisuudesta käy ilmi *Helsingin Sanomien* kirjoituksissa suomalaista puiden istutuksesta, puurakentamisesta ja metsäteollisuudesta. Emeritusprofessori Pekka Kaupin (2019: 46) mielipidekirjoituksessa ”Puita voi istuttaa vaikka mökille” kuvataan:

Suomessa on tuhansittain puiden istuttajia, joiden hiilijalanjälki on negatiivinen. Kohtuullinenkin määrä elämän aikana istutettuja puita kykenee poistamaan ilmakehästä enemmän hiilidioksidia kuin istuttaja ehtii tuottaa kivihiihlä, öljyä ja maakaasua kuluttamalla. – – Suomen metsissä on noin 7 miljardia istutettua puuta, ja joka vuosi istutetaan noin 120 miljoonaa puuta lisää.

Puiden istuttaminen kevään tullen on hauskaa ja helppoa. Taimia on saatavissa kautta maan pienissä ja suurissa erissä. Kaikkein istuttamiseen ei tarvita metsää. Uusia puita mahtuu myös mökkiteille, hylätyille pelloille ja kotien puutarhoihin. Jokainen omenapuukin on hiilen nielu.

Puhuttaessa hiilijalanjäljestä ilmastovastuullisuuden moraalinen taakka siirtyy yksilölle huolimatta siitä, että ilmastopolitiikkaa toteutetaan valtiokeskeisesti. Puita voi istuttaa vaikka mökille, eli toisin sanoen kyse ei ole siis siitä, että Suomi valtiona toimisi ilmastoystävällisesti ja globaaleja ilmastotavoitteita noudattaen vaan siitä, että suomalaisilla ihmisillä on vastuullisina yksilöinä jokaisella mahdollisuus ja velvollisuus tehdä merkittävä ilmasto-tekko. Mikä tekee asetelmasta tiettyssä mielessä kansallista ylpeydentuntoa korostavan, jopa kansallisromanttisen, on se, kuinka puiden istuttaminen esittäytyy eräänlaisena suomalaisten kansallisen luonteen kautta tapahtuvana ilmastoystävällisenä tekona, joka yhdistää suomalaisia yhteisönä, eli tuhansina puiden istuttajina.

Hiilijalanjäljen ympärillä käytävä mediakeskustelu tapahtuu ymmärrettävästi modernin maailman taloudellisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden viitekehäyksessä, joten metsäkulttuurin romantisoitua osana kansallista perintöä tulee etsiä rivien välistä. Suomalaisessa keskustelussa on kuitenkin puurakentaminen ja metsäteollisuus esitetty pitkään eräänlaisena ”metsästä elämisen” kulttuurin jatkumona. Kirjailija Matti Kettunen (2019: 57) kommentoi mielipidekirjoituksessaan ”Puurakennukset voivat olla valttikortti”, miten

keskustelussa metsien ja puun käytöstä on paljolti unohtettu, kuinka paljon kaadettu puukin on sitonut hiiltä kasvaessaan. Polttamalla puu sen sitoma hiili vapautuu takaisin ilmakehään, mutta miten onkaan laita puun, joka käytetään vaikkapa rakennusmateriaalina? Tässä tapauksessa kyseessä onkin eräänlainen hiilinielu. Eikä mikään vähäteltävän pieni!

Meillä Suomessa on satojatuhansia puurakennuksia, jotka ovat vuosikymmeniä – jopa satoja vuosia – toimineet hiilinieluinä. Ja puusta rakennetaan kaiken aikaa lisää. – – Meillä on pitkä puurakentamisen perinne: on puutaloja, hirsimökkejä, aitoja, varastoja ja ties minkälaisia puurakennuksia.

Siinä missä 1800-luvun lopulla Kolin päältä avautuvat järvet ja metsät muotoutuivat Suomen kansallisen itsetunnon maiseiksi symboleiksi, ehkä yllättäenkin tämän päivän metsästä elävä teollisuus edustaa niitä arvoja, joista suomalaiset voivat olla ylpeitä. Suomalainen puurakentaminen esittäytyy samanaikaisesti sekä satoja vuosia vanhana kansallisena perinteenä että modernina ilmastoystävällisenä teknologiana. Me-retoriikan kautta mielipidekirjoituksessa korostuu myös vahva kansallinen yhteenkuuluvuus, jolloin suomalainen metsästä elämisen perintö käännetään kansalliseksi ylpeydenaiheeksi. Kansallisromanttiset teemat tulevat kirjoituksissa yleisimmin esiin rivien välistä ja usein niiden havaitseminen vaatii lukijalta teks-

tin lukemista tavalla, joka poikkeaa tyypillisistä sanomalehtien lukukäytännöistä. Aineistosta nousi esiin kuitenkin myös kirjoituksia, joissa puurakentamisen kansallisromanttiset rinnastukset nostettiin suoraan esiin. *Rakennuslehden* toimittajat Mölsä Seppo ja Rautanen Sari (2019: 96) kirjoittavat *Helsingin Sanomien* uutisartikkelissa ”Talo osmankäämistä, savesta ja oljista?”, kuinka suomalaisesta järvimaisemasta tuttuja raaka-aineita voidaan hyödyntää tämän päivän rakentamisessa:

Hiilipihi rakentaminen muuttaa suhtautumista rakennusmateriaaleihin. Kun hiilijalanjälki ratkaisee, voi uusiutuva ja luonnonmukainen materiaali syrjäyttää teollisesti valmistetun energiatehokkuudeltaan paremman tuotteen. – – (Saksalaisprofessori Hartwig) Künzel sanoo, että suomalaisestakin järvimaisemasta tuttu osmankäämi on yksi varteenotettava vaihtoehto tulevaisuuden rakennusmateriaaliksi. Siitä valmistetuilla levyillä voisi korvata esimerkiksi puulevyjä.

Kuten tiedetään, globaali ilmastopolitiikka on valtiojohtoista toimintaa ja vaikka ilmastoagenda on kaikille yhteinen, sanomalehtikeskustelussa Suomen esitetään olevan ikään kuin yksin oman ilmastovastuullisen puurakentamisen perinteensä kanssa. MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtajan Mikko Tirolan (2019: 5) vieraskynä-kirjoituksessa ”Puurakentamista tulee edistää tarmokkaammin” perustellaan huolellisesti, miksi puurakentaminen on ilmastoystävällinen teko ja miksi muun maailman pitäisi ottaa Suomesta esimerkkiä:

Suomalaisessa ilmastokeskustelussa on saavutettu laaja poliittinen yhteisymmärrys puurakentamisen edistämisen tarpeesta. Silti käytännön tekoja on nähty toistaiseksi liian vähän. –

Puu ei loppu rakentamalla. Suomen metsät kasvavat kesäisenä päivänä niin paljon, että tuolla määrällä voitaisiin rakentaa maan vuotuinen asuntotuotanto. –

Suomi voisi tehdä Euroopan unionissa ilmastopäästöjä vähentävän avauksen. Tämän luulisi sopivan myös uuden Euroopan komission ohjelmaan.

Vaikka kirjoituksessa nostetaan esiin, kuinka Suomessakin olisi puurakentamisen suhteen runsaasti parannettavaa, lähtökohtana on kuitenkin asetelma, että Suomessa on muuta maailmaa parempi ymmärrys siitä, miten tärkeää puun käyttäminen rakennusaineena on ilmaston kannalta. Vastaavalla tavalla toimittaja Alma Onalin (2019: 20) uutiskirjoituksessa ”Lasitaloista tuli ilmaston vihollisia” asetetaan suomalainen puurakentamisen perinne positiiviseen valoon vertaamalla sen ilmastovaikutuksia ”muun maailman” moderneihin rakennustekniikoihin:

Lasilla kuorutetut pilvenpiirtäjät ovat olleet mahdin ja vaurauden merkkejä jo vuosikymmenten ajan. Auringossa kimmeltävät rakennukset hallitsevat horisonttia maailman suurkaupungeissa. – – Lasiset tornit ovat kuitenkin saattaneet tulla tiensä päähän ilmastokriisin takia, asiantuntijat varoittavat brittilehti *The Guardianissa*. – – Puun hiilijalanjälki on hyvin pieni verrattuna lasiin, betoniin ja tiileen.

Onko tulevaisuudessa niin, että yrityksiä nolottaa vuokrata toimitiloja jostakin ökyaikakauden arkkitehtuuria edustavasta rakennuksesta?

Teollistumisen kritiikkiin perustuvassa antroposeenin ilmastonmuutosteorian keskeisissä perusteluissa argumentti ”takaisin juurille” on idiomi, joka sisältää moraalisen symbolisen viittauksen oikein tekemisen käytäntöihin. Sanomalehdissä esitetty ajatus siitä, että tulevaisuudessa maailma rakennetaan kuten suomalaiset ovat rakentaneet asuntonsa jo satojen vuosien ajan, toimii samanaikaisesti sekä ilmaston lämpenemisen problematiikkaan kantaa ottavana argumenttina sekä puheena, jossa mystifoidaan käsitystä kauas historiaan ulottuvista suomalaisuuden juurista. Vaikka kirjoituksessa myös problematisoidaan niin puurakentamisen kuin lasirakentamisen ilmastovaikutuksia, on vastakkainasettelu meidän puurakentamisen ja muun maailman ”vastuuttoman” rakentamisen välillä kirjoituksen peruslähtökohtana. Kyse on uudeltaisesta kansallisromanttisesta tavasta ymmärtää suomalaista tämän päivän taloutta ja yhteiskuntaa asettamalla metsäkulttuuriin kytkeytyvät myytit moderniin kontekstiin ja ennen kaikkea ilmaston lämpenemisen problematiikkaan. Metsästä elämisen kansallisromanttinen kulttuuriperintö, moderni Suomi ja globaali ilmastovastuullisuus sekoittuvat yhteen. Vastaavalla tavalla myös keskustelu metsäteollisuuden tulevaisuudesta kääntyy aiheeksi, jossa suomalaisuuden yhdistäminen ilmastokysymyksiin positiivisten konnotaatioiden kera kääntää suomalaisen teollisuuden ylpeydenaiheeksi. Esimerkiksi toimittaja Mikko Puttonen (2019: 48) kirjoittaa uutisartikkelissaan otsikolla ”Kun Suomi säästää metsää, joku muu hakkaa enemmän”, kuinka

Uudet sellutehdashankkeet kiihdyttävät keskustelua siitä, miten paljon Suomen metsistä sopii kaataa puuta teollisuuden tarpeisiin. Samaan aikaan metsiä haluttaisiin säästää hiilinieluiksi. Hakkurajoitukset eivät kuitenkaan ole välttämättä tehokas tapa lisätä hiilinieluja. Jos Eurooppa vähentää hakkuita, ne siirtyvät valtaosin muualle maailmaan ja kutistuvat näissä maissa hiilinieluja, kertoo suomalais-norjalainen tutkimus.

Suomalaisen metsäteollisuuden yhteiskuntakriittisessä tutkimuksessa on korostettu sitä, kuinka kansallisessa mediassa käytyä keskustelua luonnehtii

eri metsäteollisuutta puolustavien ja vastustavien diskurssien jyrkkä vastakkainasettelu (Takala ym. 2020). Tässä mielessä edellinen esimerkki voidaan tulkita myös puheena, jossa suomalaista metsäteollisuutta pyritään puolustamaan tekemällä siitä samanaikaisesti kansallinen ja ilmastollinen hyve. Vaikka sanomalehtiartikkelin fokus on talouspainotteisissa sekä ympäristötieteellisissä kysymyksissä, esitetään suomalainen metsäteollisuus luonnostaan ympäristöystävällisenä taloutena, jonka juuret ovat suomalaisessa metsästä elämisen kulttuurissa. Suomalaisten metsäsuhteen romantisointi ei ole räikeästi esillä, mutta tämänkaltainen puhe pitää vahvasti yllä yleistystä suomalaisten metsäsuhteen erityisyydestä, joka tietyllä tapaa resonoi sen kysymyksen kanssa, miten globaalien uudelleenskaalauksen ja deterritorialisaation prosessien kohtaaminen on kyseenalaistanut perinteiset käsitykset suomalaisesta kansallisesta identiteetistä (ks. Häkli 2005).

Kansallisromanttisia sävyjä sisältävien sanomalehtiartikkelien päivittäinen lukeminen on banaalia nationalismia yksinkertaisimmillaan ja samoin erinäiset muut arjen vakiintuneet tottumukset ovat kulluttajalle huomaamattomia tapoja pitää nationalismiin ideologista perustaa yllä. Yksi kaikille arkinen ja jokapäiväinen kansallisen identiteetin harjoittamisen ja vahvistamisen keino on ruoka, joka käytännössä tarkoittaa sellaisten valintojen ja päätösten tekemistä, jotka tarjoavat suoran yhteyden kansakunnan koettuun tai kuviteltuun historiaan, sosiiaalisiin perinteisiin ja kulttuuriin (Ichijo & Ranta 2016: 8). Ilmaston lämpenemiskeskustelussa tämä tyypillisesti nousee esiin puheessa, jossa verrataan meidän kulutustottumuksiimme muun maailman kulutustottumuksiin ja siten rakennetaan käsitystä kuvitteellisesta yhteisöstä, joka arjen valintojen kautta on ilmastoystävällinen luonnostaan. Toimittaja Maija Aallon (2019: 6) uutiskirjoituksessa ”Jokapäiväiset pinaattilettumme” käsitellään koulujen arkisia ruokailukäytäntöjä nimenomaan vertaamalla suomalaisen ruokailukulttuurin ilmastovaiikutuksia muuhun maailmaan: ”*Soija esimerkiksi ei ole hyvää vaihtoehto, sen viljely tuhoaa valtavia maa-alueita Amazonilla*”. Sen sijaan riistansyönte ja sen pyynti on useassa keskustelussa asemoitu ilmastoystävälliseksi vaihtoehdoksi lihan syönnille. Esimerkiksi toimittaja Anna Paljakan (2018: 74) uutiskirjoituksessa ”Raaka-ainetta lähimetsästä” vierailtaan inkoolaisen Viltgårdenin teurastamolla, joka tuottaa myös riistaa:

Riistan puolesta on helppo puhua. Ei tarvita tuotantolaitoksia eikä rehua, ei antibiootteja eikä väriaineita. Tuotantoketju on lyhyt ja hiilijalanjälki pieni. Raaka-aine juoksee vapaana luonnossa ja saa met-

sästä makunsa. Riista maistuu monelle lihaa muuten vieroksuvalle. Niillekin, jotka ovat ilmastosyistä vähentäneet lihansyöntiä.

Toimittaja Sonia El Kamel (2019: 58) vastaavasti lähestyy riistanpyyntiin perusteellisesti syventävässä kirjoituksessaan ”Niin metsä vastaa” aihetta metsästystä harrastavan Aleksi Lummen tarinan kautta. Kirjoituksessa käydään hyvin yksityiskohtaisesti läpi paitsi riistanpyyntiin liittyvää alkukantaista raadollisuutta, myös niitä taustoja, minkä takia suomalaiset ovat sukupolvelta toiselle jatkaneet metsästyksen perinnettä:

Riistan hankinnassa ei käytetä tuotantolaitoksia, rehua tai antibiootteja. Hiilijalanjälki on pieni. Siksi riistaa syö myös osa heistä, jotka ovat eettisistä syistä tai ilmastonmuutoksen vuoksi lopettaneet lihansyönnin. Muun muassa näistä syistä (Aleksi) Lummekin on vuodesta 2016 lähtien tappanut lihan-
sa itse. –

Metsästys on ollut etenkin maalla isältä pojalle kulkeva harrastus, jonka tarkoitus on ollut paitsi yhdistää sukupolvia myös parantaa perheiden ruokahuoltoa.

Edellisessä metsästykskulttuurin käytäntöihin syventävässä kirjoituksessa ei väitetä, että riistanpyynti olisi kansallista ajanvietettä modernissa kaupungistuneessa Suomessa, vaan enemmänkin se rakentaa epämääräistä yhteyttä perinteisen suomalaisen elämäntavan, sukupolvien jatkuvuuden ja modernin ilmastovastuullisuuden välille. Kirjoituksessa ei esitetä, että tämän päivän suomalaiset muodostaisivat kollektiivisen joukon, jota yhdistäisi luontainen halu syödä riistaa, vaan että metsästykskulttuuri on se, missä suomalaisten juuret ovat. Romantisoimalla perinteistä maaseudun elämäntapaa ja tekemällä metsästyksestä ja riistan syömisestä moraalisen hyveen, artikkeli luo uudenlaisen käsityksen suomalaisesta identiteetistä. Tämä käsitys ei välttämättä ole linjassa kaikkien lukijoiden kansallisen itsekäsitysten kanssa sinänsä, mutta siitä huolimatta se muodostaa kertomuksen ilmastovastuullisesta Suomen kansasta, jonka pohjana toimii kansallisromanttinen myytti metsässä ja metsästä elävästä suomalaisesta.

Arjen kulutustottumuksiin yhdistyvät valinnat ja niiden perustelu voidaan nähdä vahvasti nationalistisena ja tässä tapauksessa metsäkulttuuria romanti-soivana puheena siitäkin huolimatta, kuinka banaalia kulutustottumuksiin yhdistyvä nationalismi teki-jälleen usein on. Uutisartikkelissaan ”Mikä joulu-kuusi on luonnolle paras” toimittaja Anu Vallinkoski (2018: 29) käsittelee suomalaisille niin perinteistä joulukuusen ostamista vertaillen muovikuusien ja luonnonkuusien ympäristökuormaa. Kirjoituksessa

käännetään suomalaisen joulunvieton arkiset askaaret kysymykseksi siitä, kuinka ilmastopäästöjen vähentämisen näkökulmasta suomalaisen kuusen hankkiminen on järkevämpää kuin ulkomailla valmistetun synteettisen kuusen ostaminen:

Metsäkuusi, viljelty kotimainen vai muovista ja metallista valmistettu kuusi – siinä vaihtoehtoja, joista voi joulun komeimman koristuksen valita. Mutta mikä vaihtoehdoista olisi ympäristön kannalta paras? –

”Pohjois-Amerikassa suositaan muhkeita Disney-tyylisiä kuusia, joiden ympäristökuormakin on meidän ruipeloitamme suurempi”, tutkimusprofessori Antti Asikainen Luonnonvarakeskuksesta huomauttaa.

Uutisen mukaan pahvisesta paketista paljastuvan koottavan kuusen valmistuksessa on käytetty öljyä sekä terästä tai alumiinia. Myös energiaa on valmistuksessa palanut. Ympäristökuormaa lisää vielä kuljetus tehtaalta kauppaan – todennäköisesti jostakin Aasian maasta laivarahtina suomalaiseen markettiin. Suomalainen luottaa vaatimattomaan metsästä tuotuun aitoon kuuseen, joka samalla kääntyy ilmastoystävälliseksi hyveeksi. Aiheeseen liittyy myös stereotypia vaatimattomasta suomalaisesta (Daun ym. 2001), joka on yhteydessä siihen lähtökohtaan, että alhaisen hiilijalanjäljen saavuttamiseksi ihmisten tulisi karsia omista kulutustottumuksistaan. Suomalaiset tekevät tämän luonnostaan, koska heille ominaisen vaatimattomuuden ansiosta ruipelot joulukuuset ovat riittävän hyviä muhkeiden Disney-tyylisten kuusien sijaan. Kyse on erittäin banaalista ja kuluttajalle huomaamattomasta tavasta uudentaa kansallista ylpeyden tuntoa yhdistämällä metsään liittyvät perinteet ja kulutustottumukset osaksi tämän päivän ilmastokeskustelua. Ruipelon kuusen ostaminen on samanaikaisesti ilmastollinen hyve, mutta myös kansallinen hyve.

Johtopäätökset

Suomalaisen nationalismin, kansallisromanttisen metsäperinnön ja globaalin ilmastovastuullisuuden yhdistelmä muodostaa erikoisen myytin, johon törmäämme huomaamatta päivittäin. Tässä artikkelissa on nostettu esiin, kuinka vanhat, yleiseksi totuudeksi määritellyt myytit suomalaisten luontosuhteen erityisyydestä siirretään uuteen kontekstiin, eli globaalin ilmastovastuullisuuden tematiikkaan. Samalla käsitys iänikuisesta metsäkuulttuurista kumpuavasta suomalaisuudesta kietoutuu yhteen modernin suomalaisuuden kanssa. Sanomalehtiaineistosta nousi esiin metsästä elämisen eri muotoja, kuten puurakentaminen, metsäteollisuus, riistanpyynti ja joulukuuset, jotka kaikki esitetään attri-

buutteina suomalaisuudelle kansallisromanttisella ja kansallista ylpeyden tuntoa korostavalla tavalla. Usein keskustelun teemat ovat banaaleja ja nationalististen ulottuvuuksien löytäminen rivien välistä lähilukumenetelmän avulla vaatii eräänlaista salapoliisityötä, jossa kieltämättä on mukana myös dekonstruktiiivisille metodeille ominainen ylitulkinna riski. Toisaalta banaalissa nationalismissa kansallisideologisten ulottuvuuksien kieltäminen on yleistä juuri banaaliuden takia. Nationalismi on huomaamatonta ja luonnollistuneiden myyttien kautta rakentunutta, jolloin on mahdollista, että koki/lukija helposti sivuttaa aiheeseen liittyvät mahdolliset ideologiset konnotaatiot.

Usein mediakeskustelussa oli vahvasti läsnä asetelma, jossa ilmastovastuullisuus nähtiin kansallisena kysymyksenä eli vertailuna siitä, mikä on Suomen hiilijalanjälki suhteessa muihin maihin ja mitä se kertoo ”meistä”. Hiilijalanjälkeen liittyvien tekijöiden mittaaminen kansallisen skaalan eri konteksteissa tuottaa käsitystä vastuullisesta suomalaisesta, joka yhdistettynä metsäsuomalaisuuden mytologiaan tuottaa erikoisen mielikuvan siitä, että suomalaiset olisivat ilmastoystävällisiä kansalaisuutensa ansiosta. Hiilijalanjälki on termi, joka pitää sisällään moraalisen vaatimuksen jokaiselle ihmiselle ottaa vastuuta globaalilla tasolla. Lähtökohteisesti kyse ei ole moraalisesta kysymyksestä, joka koskee kansallista tasoa. Siinä missä esimerkiksi massaturismin alkuvuosina tiettyjen käyttäytymiskoodien noudattaminen yhdistyi siihen, kuinka edustat ja laitat käytäntöön suomalaisuutta ollessasi Suomen ulkopuolella (Prokkola & Ridanpää 2017), tänä päivänä hiilijalanjäljellä mitataan sitä, kuinka hyvät Suomen kansalainen olet kantaessasi vastuuta globaaleista ilmasto-ongelmista.

Tässä tutkimuksessa aineiston analyysissä huomio kohdistui siihen, kuinka metsättematiikkaan liittyvä hiilijalanjälkikeskustelu yhdistyy osaksi nationalistisista ja kansallisromanttista puhetta. Tämän lisäksi nationalismi ja kansallinen ylpeyden tunto nousi aineistosta esiin myös muissa asiayhteyksissä. Riistanpyynti on suomalaiseen metsästä elämiseen myyttiin kytkeytyvä teema, joka yhdistyi osaksi yksilön ilmastovastuullisuutta, mutta sanomalehtiaineistossa nousi muitakin suomalaiseen ruokailuun liittyviä teemoja, joiden kansallisromanttiset ulottuvuudet yhdistettiin osaksi hiilijalanjälkikeskustelua. Suomalaisen maatalouden pitkä perinne ja sen merkitys osana suomalaista identiteettiä oli yksi teema, joka nousi useissa kirjoituksissa esiin, usein juuri vastinparina muun maailman vastuuttomalle ruokailulle. Samoin moraalinen velvollisuus kierrättämiselle esitettiin suomalaisia ja suomalaisuutta luonnehtivana piirteenä. Vaikka suomalaisten ja Suomen valtion ilmastovastuul-

lisuutta kritisoitiin useissa kirjoituksissa, kansallisromanttinen ylpeydentunto oli kuitenkin varsin voimakkaasti läsnä.

Viimeisenä huomiona on tärkeä korostaa sitä, että tässä artikkelissa esitetyt löydökset ovat suomalaisen viitekehykseen sidottuja ja vaikka monella muulla maalla luonto on keskeisessä roolissa osana kansallista identiteettiä, ei tässä esitetyt tulkintoja voida soveltaa sellaisenaan muihin maihin. Jokaisella valtiolla on oma kulttuurinsa ja historiansa, jotka kytkeytyvät ilmastokysymyksiin varsin eri tavoin tai voivat olla kytkeytymättä lainkaan. Samoin tässä tutkimuksessa käytetty tapa ymmärtää nationalismi banaalina arjen toimintana on tietystä mielessä kapea näkökulma, eikä se sellaisenaan sovellu kaikkien kansallisvaltioiden identiteetikysymysten syvempään tarkasteluun.

KIRJALLISUUS

- Aalto, M. (2019) Jokapäiväiset pinaattilettumme. *Helsingin Sanomat* 8.4.2019, 6–7.
- Abril, C. R. (2016) A national anthem: Patriotic symbol or democratic action? Teoksessa Hebert, D. G. & Kertz-Welzel, A. (toim.) *Patriotism and nationalism in music education*, 77–94. Routledge.
- Anderson, B. (1991) *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso.
- Antonsich, M. (2005) Cardinal markers of Finland's identity politics and national identity. *Eurasian Geography and Economics* 46(4) 290–305. <https://doi.org/10.2747/1538-7216.46.4.290>
- Antonsich, M. (2018) The face of the nation: Troubling the sameness–strangeness divide in the age of migration. *Transactions of the Institute of British Geographers* 43(3) 449–461. <https://doi.org/10.1111/tran.12236>
- Aronczyk, M. (2024) Branding the nation in the era of climate crisis: Eco-nationalism and the promotion of green national sovereignty. *Nations and Nationalism* 30(1) 25–35 <https://doi.org/10.1111/nana.12942>
- Barker, C. & Galasiński, D. (2001) *Cultural studies and discourse analysis. A dialogue on language and identity*. Sage, London.
- Barthes, R. (1994) *Mytologioita*. Tammer-Paino Oy, Tampere.
- Beck, U. (2011) Cosmopolitanism as imagined communities of global risk. *American Behavioral Scientist* 55(10) 1346–1361. <https://doi.org/10.1177/0002764211409739>
- Beck, U. (2016) *The metamorphosis of the world: How climate change is transforming our concept of the world*. John Wiley & Sons.
- Billett, S. (2010) Dividing climate change: global warming in the Indian mass media. *Climatic change* 99(1–2) 1–16. <https://doi.org/10.1007/s10584-009-9605-3>
- Billig, M. (1995) *Banal nationalism*. Sage.
- Boykoff, M. T. (2007) From convergence to contention: United States mass media representations of anthropogenic climate change science. *Transactions of the Institute of British Geographers* 32(4) 477–489. <https://doi.org/10.1111/j.1475-5661.2007.00270.x>
- Boykoff, M. T. (2011) *Who speaks for the climate?: Making sense of media reporting on climate change*. Cambridge University Press.
- Brubaker, R. (1996) *Nationalism reframed: Nationhood and the national question in the New Europe*. Cambridge University Press.
- Carvalho, A. (2007) Ideological cultures and media discourses on scientific knowledge: re-reading news on climate change. *Public understanding of science* 16(2) 223–243. <https://doi.org/10.1177/0963662506066775>
- Chatterjee, P. (1991) Whose imagined community? *Millennium: Journal of International Studies* 20(3) 521–525. <https://doi.org/10.1177/03058298910200030601>
- Christensen, M., Åberg, A., Lidström, S. & Larsen, K. (2018) Environmental themes in popular narratives. *Environmental communication* 12(1) 1–6. <https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1421802>
- Conversi, D. (2020) The ultimate challenge: Nationalism and climate change. *Nationalities Papers* 48(4) 625–636. <https://doi.org/10.1017/nps.2020.18>
- Conversi, D. & Friis Hau, M. (2021) Green nationalism. Climate action and environmentalism in left nationalist parties. *Environmental Politics* 30(7) 1089–1110. <https://doi.org/10.1080/09644016.2021.1907096>
- Conversi, D. & Posocco, L. (2022) Which nationalism for the anthropocene? A comparative study of exemplary green nation-states. *Frontiers in Political Science* 4, 36. <https://doi.org/10.3389/fpos.2022.857597>
- Daun, A., Verkasalo, M. & Tuomivaara, P. (2001) Stereotypes among Finns in Sweden. *Ethnologia Europaea* 31(1) 55–62. <https://doi.org/10.16995/ee.914>
- Dibben, N. (2009) Nature and nation: National identity and environmentalism in Icelandic popular music video and music documentary. *Ethnomusicology Forum* 18(1) 131–151. <https://doi.org/10.1080/17411910902816542>
- El Kamel, S. (2019) Niin metsä vastaa. *Helsingin Sanomat* 8.8.2019, 58–59.
- Fairclough, N. (1992a) Intertextuality in critical discourse analysis. *Linguistics and Education* 4(3–4) 269–293. [https://doi.org/10.1016/0898-5898\(92\)90004-G](https://doi.org/10.1016/0898-5898(92)90004-G)
- Fairclough, N. (1992b) Discourse and text: Linguistic and intertextual analysis within discourse analysis. *Discourse & Society* 3(2) 193–217. <https://doi.org/10.1177/0957926592003002004>
- Forchtner, B. & Kølvrå, C. (2015) The nature of nationalism: Populist radical right parties on countryside and climate. *Nature and Culture* 10(2) 199–224. <https://doi.org/10.3167/nc.2015.100204>
- Forchtner, B., Kroneder, A. & Wetzel, D. (2018) Being skeptical? Exploring far-right climate-change communication in Germany. *Envi-*

- ronmental Communication* 12(5) 589–604. <https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1470546>
- Foucault, M. (1970) *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences*. Tavistock, London.
- Foucault, M. (1972) *The archaeology of knowledge*. Tavistock, London.
- Foucault, M. (1973) *The birth of the clinic. An archaeology of medical perception*. Tavistock, Bristol.
- Fuller, S. (2017) Configuring climate responsibility in the city: carbon footprints and climate justice in Hong Kong. *Area* 49(4) 519–525. <https://doi.org/10.1111/area.12341>
- Girvan, A. (2017) *Carbon footprints as cultural-ecological metaphors*. Routledge.
- Haapoja-Mäkelä, H. (2019) Näkymiä suomalaisen muinaisuuteen: Aineeton kulttuuriperintö, kalevalaisuus, paikka ja maisema. *Terra* 131(2) 97–112. <https://terra.journal.fi/article/view/77644> 21.11.2024.
- Hallikainen, V. (2000) The Finnish "social wilderness". Teoksessa Cole, D. & McCool, S. F. (toim.) *Wilderness science in a time of change*, 205–217. Ogden, UT: USDA Forest Service, Rocky Mountain Research Station.
- Hamilton, P. (2002) The greening of nationalism: Nationalising nature in Europe. *Environmental Politics* 11(2) 27–48. <https://doi.org/10.1080/714000611>
- Hankonen, I. (2021) *Ihmisiä metsässä. Luonto kulttuuriympäristökysymyksenä*. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- Hiedanpää, J. & Lovén, L. (2021) Making the national landscape: The case of Koli, Eastern Finland. Teoksessa Häyrynen, M., Häkli, J. & Saarinen, J. (toim.) *Landscape of Affect and Emotion*, 192–217. Brill.
- Hiltunen, K., Björklund, H., Nurmesjärvi, A., Purhonen, J., Rainio, M., Säskilähti, N. & Vallius, A. (2020) Tale(s) of a Forest – Re-Creation of a Primeval Forest in Three Environmental Narratives. *Arts* 9(4) 125.
- Häkli, J. (2005) Who is the Finn? Globalization and identity in Finland. *Journal of Finnish Studies* 9(2) 12–26.
- Häyrynen, M. (2000) The kaleidoscopic view: The Finnish national landscape imagery. *National Identities* 2(1) 5–19. <https://doi.org/10.1080/146089400113418>
- Häyrynen, M. (2004) A periphery lost: the representation of Karelia in Finnish national landscape imagery. *Fennia – International Journal of Geography* 182(1) 23–32. <https://fennia.journal.fi/article/view/3745> 21.11.2024.
- Ichijo, A. & Ranta, R. (2016) *Food, national identity and nationalism: From everyday to global politics*. Springer.
- Ilomäki, H. (2014) Loitsujen outo metsämaisema. Teoksessa Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.) *Ympäristömytologia*. Kalevalaseuran vuosikirja 93, 120–139.
- Jackson, P. & Penrose, J. (1993) Introduction: placing "race" and nation. Teoksessa Jackson, P. & Penrose, J. (toim.) *Constructions of race, place and nation*, 1–23. UCL Press, London.
- Jóhannesson, I. Á. (2005) Icelandic nationalism and the Kyoto Protocol: an analysis of the discourse on global environmental change in Iceland. *Environmental Politics* 14(4) 495–509. <https://doi.org/10.1080/09644010500175718>
- Jokela, S. (2010) Kuvitettuja matkoja isänmaahan: matkailu, kuva ja nationalismi Suomessa. *Terra* 122(1) 3–17. <https://terra.journal.fi/article/view/106753> 21.11.2024.
- Jokela, S. & Linkola, H. (2013) 'State idea' in the photographs of geography and tourism in Finland in the 1920s. *National Identities* 15(3) 257–275. <https://doi.org/10.1080/14608944.2013.779644>
- Kaarlenkaski, T. (2014) Lehmä luonnon ja kulttuurin rajalla. Karjanhoidon eläin- ja ympäristösuhteet 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun Suomessa. Lehmä luonnon ja kulttuurin rajalla. Teoksessa Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.) *Ympäristömytologia*. Kalevalaseuran vuosikirja 93, 282–300.
- Kaplan, D. H. & Herb, G. H. (2011) How geography shapes national identities. *National Identities* 13(4), 349–360. <https://doi.org/10.1080/14608944.2011.629424>
- Kashwan, P., Liu, J. C. E. & Das, J. (2023) Climate nationalisms: Beyond the binaries of good and bad nationalism. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 14(2) e815. <https://doi.org/10.1002/wcc.815>
- Kaufmann, E. (1998) "Naturalizing the nation": the rise of naturalistic nationalism in the United States and Canada. *Comparative Studies in Society and History* 40(4) 666–695. <https://doi.org/10.1017/S0010417598001698>
- Kauppi, P. (2019) Puita voi istuttaa vaikka mökille. *Helsingin Sanomat* 3.1.2019, 46.
- Kettunen, M. (2018) Puurakennukset voivat olla valttikortti. *Helsingin Sanomat* 2.11.2018, 57.
- Laurén, K. (2009) Metsä arkisen hyvinvoinnin lähteenä naisten kertomuksissa. *Alue ja ympäristö* 38(2) 13–24. <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64386> 21.11.2024.
- Laurén, K. (2011) Writing the environment: Finnish written nature narratives. Teoksessa Peil, T. (toim.) *The space of culture: The place of nature in Estonia and beyond*, 107–119. Tartu University Press, Tartu.
- Laurén, K. (2015) Kokemuksia Kolin kansallispuistosta ja -maisemista: menneisyyden kertomukset nykypäivän luontokokemusten muokkaajina. *Elore* 22(2). <https://doi.org/10.30666/elore.79219>
- Laurén, K. (2022) Suo karnevalistisena tilana. *Terra* 134(2) 99–112. <https://doi.org/10.30677/terra.112016>
- Laurén, K. & Piirainen, M. (2023) Experiences of mire sports: sensory encounters in nature. *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 89, 15–46. https://doi.org/10.7592/FEJF2023.89.lauren_piirainen

- Lawhon, M., Pierce, J. & Bouwer, R. (2018) Scale and the construction of environmental imaginaries in local news. *South African Geographical Journal = Suid-Afrikaanse Geografiese Tydskrif* 100(1) 1–21. <https://doi.org/10.1080/03736245.2016.1231626>
- Lieven, A. (2020) *Climate change and the nation state: The case for nationalism in a warming world*. Oxford University Press.
- Linkola, H. (2015) Administration, landscape and authorized heritage discourse – Contextualising the nationally valuable landscape areas of Finland. *Landscape Research* 40(8) 939–954. <https://doi.org/10.1080/01426397.2015.1074988>
- Lubarda, B. (2018) Polluting outsiders: green nationalism as a concept-case study: Latvia. *Current Debates in Public Finance Public Administration & Environmental Studies* 13(13) 436–446.
- Massey, D. (2005) *For Space*. Sage, London.
- Matikainen, J., Ojala, M., Aslama, M. & Jääsaari, J. (2020) *Media ja yleisön luottamuksen ulottuvuudet: instituutiot, journalismi ja mediasuhde*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisusarja, Nro 171, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/319153>
- McIntyre-Mills, J. (2017) Representation and accountability in glocal governance and the 2030 development agenda: Narrowing the gap between perceived needs and outcomes. *Systemic Practice and Action Research* 30, 447–469. <https://doi.org/10.1007/s11213-016-9407-2>
- MediaAuditFinland (2024) KMT 2023 Lehtien lukijamäärät. 21.9.2023. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2023/09/KMT-2023-lukijamaarat.pdf> 21.11.2024.
- Mäkelä, H. H., Leiwo, L., Linkola, H. & Rinne, J. (2023) The spiritual forest: an ethnographic exploration of Finnish forest yoga and the forest landscape. *Landscape Research* 49(2) 163–175. <https://doi.org/10.1080/01426397.2023.2268550>
- Mölsä, S. & Rautanen, S. (2019) Talo osmankäämistä, savesta ja oljista? *Helsingin Sanomat* 24.11.2019, 96.
- Ohrvik, A. (2024) What is close reading? An exploration of a methodology. *Rethinking History* 28(2) 238–260. <https://doi.org/10.1080/13642529.2024.2345001>
- Ollikainen, M. (2017) Pariisin ilmastopöytäkirja ja Suomi: mahdollisuuksia vai rasitteita? *Kansantaloudellinen Aikakauskirja* 113(1) 42–56.
- Ollila, A. (1998) Perspectives to Finnish identity. *Scandinavian Journal of History* 23(3–4) 127–137. <https://doi.org/10.1080/03468759850115918>
- Onali, A. (2019) Lasitaloista tuli ilmaston vihollisia. *Helsingin Sanomat* 1.8.2019, 20.
- Paasi, A. (1997) Geographical perspectives on Finnish national identity. *GeoJournal* 43(1) 41–50. <https://doi.org/10.1023/A:1006885503314>
- Paasi, A. (1999) Nationalizing everyday life: Individual and collective identities as practice and discourse. *Geography Research Forum* 19(1) 4–21.
- Paljakka A. (2018) Raaka-ainetta lähimetsästä. *Helsingin Sanomat* 20.12.2018, 74.
- Paterson, M. & Stripple, J. (2010) My Space: governing individuals' carbo emissions. *Environment and Planning D: Society and Space* 28(2) 341–362. <https://doi.org/10.1068/d4109>
- Periäinen, K. (2006) The summer cottage: a dream in the Finnish forest. Teoksessa McIntyre, N., Williams, D. & McHugh, K. (toim.) *Multiple dwelling and tourism: Negotiating place, home and identity*, 103–113. Wallingford UK, Cabi.
- Piispa, M. & Myllyniemi, S. (2019) Nuoret ja ilmastonmuutos: Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrien valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84, 61–69. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201902144980>
- Prokkola, E. K. & Ridanpää, J. (2017) Youth organizations, citizenship, and guidelines for tourism in the wake of mass tourism in Finland. *Citizenship studies* 21(3) 359–377. <https://doi.org/10.1080/13621025.2016.1277978>
- Puttonen, M. (2019) Kun Suomi säästää metsää, joku muu hakkaa enemmän. *Helsingin Sanomat* 22.5.2019, 48–49.
- Pöysä, J. (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteiden välisenä metodina. Teoksessa Pöysä, J. Järviluoma, H. & Vakimo, S. (toim.) *Vaeltavat metodit*, 331–360. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- Raento, P. & Brunn, S. D. (2005) Visualizing Finland: Postage stamps as political messengers. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 87(2) 145–164. <https://doi.org/10.1111/j.0435-3684.2005.00188.x>
- Ridanpää, J. (2022) 'Carbon footprint nationalism': re-conceptualizing Finnish nationalism and national pride through climate change discourse. *National Identities* 24(4) 429–446. <https://doi.org/10.1080/14608944.2021.1937974>
- Ruser, A. & Machin, A. (2019) Nationalising the climate: is the european far right turning green? *Green European Journal*, 27.9.2019. <https://www.greeneuropeanjournal.eu/nationalising-the-climate-is-the-european-far-right-turning-green/> 21.11.2024.
- Schmidt, A., Ivanova, A. & Schäfer, M. S. (2013) Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries. *Global Environmental Change* 23(5) 1233–1248. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2013.07.020>
- Sepänmaa, Y. (2014) Ihminen luontona, luonto ihmisenä. Teoksessa Knuutila, S. & Piela, U. (toim.) *Ympäristömytologia*. Kalevalaseuran vuosikirja 93, 21–33.
- Smith, B. H. (2016) What was "close reading"? A century of method in literary studies. *The Minnesota Review* (87) 57–75. <https://doi.org/10.1215/00265667-3630844>
- Smith, T. W., & Kim, S. (2006) National pride in comparative perspective: 1995/96 and 2003/04. *Inter-*

- national Journal of Public Opinion Research* 18(1) 127–136. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edk007>
- Sörlin, S. (1999) The articulation of territory: Landscape and the constitution of regional and national identity. *Norsk geografisk Tidsskrift – Norwegian journal of geography* 53(2–3) 103–112. <https://doi.org/10.1080/00291959950136821>
- Takala, T., Lehtinen, A., Tanskanen, M., Hujala, T. & Tikkanen, J. (2020) Discoursal power and multi-objective forestry in the Finnish print media. *Forest policy and economics* 111, 102031. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2019.102031>
- Tirola, M. (2019) Puurakentamista pitää edistää tarmokkaammin. *Helsingin Sanomat* 18.12.2019, 5.
- Tuomi-Nikula, O., Haanpää, R. & Kivilaakso, A. H. I. (2013) Kulttuuriperintökysymysten jäljillä. Teoksessa Tuomi-Nikula, O., Haanpää, R., & Kivilaakso, A. H. I. (toim.) *Mitä on kulttuuriperintö?* 12–27. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Vantaa.
- Uutismedian liitto (2024) Sanomalehtitieto. <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtitieto/> 21.11.2024.
- Vallinkoski A. (2018) Mikä joulukuusi on luonnolle paras? *Helsingin Sanomat* 18.12.2018, 29.
- Waite, G., Figueroa, R. & McGee, L. (2007) Fissures in the rock: Rethinking pride and shame in the moral terrains of Uluru. *Transactions of the Institute of British Geographers* 32(2) 248–263. <https://doi.org/10.1111/j.1475-5661.2007.00240.x>
- Waterman, S. (2020) National anthems and national symbolism: singing the nation. Teoksessa Brunn, S. B. & Kehrein, R. (toim.) *Handbook of the Changing World Language Map*, 2603–2618. Springer.
- Wiedmann, T. & Minx, J. (2008) A definition of ‘carbon footprint’. *Ecological economics research trends* 1, 1–11.

LIITE 1. SANOMALEHTIAINEISTO

- Aalto, M. (2019) Jokapäiväiset pinaattilettumme. *Helsingin Sanomat* 8.4.2019, 6–7.
- Aatsalo, J. (2018) Tampereläinen taloyhtiö myy ylimääräisen energiansa. *Helsingin Sanomat* 16.11.2018, 87–88.
- Ahlberg, S. & Tiensivu, M. (2019) Uuden kehitysvaihtteen yrityksen perustaminen on tehty vaikeaksi. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 22.1.2019, 43.
- Ala-Kivimäki, P. (2020) Arjen helpot ilmastoteot. *Helsingin Sanomat* 18.1.2020, 92–93
- Berner, A.-S. (2019) Kompromissit eivät kelpaa ilmastonuorille. *Helsingin Sanomat* 23.9.2019, 18–19.
- El Kamel, S. (2019a) Niin metsä vastaa. *Helsingin Sanomat* 8.8.2019, 58–59.
- El Kamel, S. (2019b) Ilmojen halki huvin vuoksi. *Helsingin Sanomat* 9.11.2019, 91–94.
- Eljala, J. (2018) Joulu ei ole enää entisen kaltainen kulutusjuhla. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 14.12.2018, 5.
- Elonen, P. (2019a) Maa, joka nollasi hiilipäästönsä. *Helsingin Sanomat* 19.1.2019, 6–9.
- Elonen, P. (2019b) Paljonko Suomen päästöt ovat maailman päästöistä. *Helsingin Sanomat* 16.2.2019, 27–28.
- Elonen, P. (2019c) Puolueiden ilmasto-ohjelmat näyttävät erot. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 3.4.2019, 7.
- Elonen, P. (2019d) Aina kun ostamme, syntyy päästöjä. *Helsingin Sanomat* 24.10.2019, 6–8.
- Elonen, P. (2019e) Kääntyykö Kiina ilmaston tärvääjästä pelastajaksi? *Helsingin Sanomat* 26.11.2019, 20–22.
- Elonen, P. (2019f) Mikä on ihmisen osuus ilmastomuutoksessa? *Helsingin Sanomat* 8.12.2019, 30–33.
- Elonen, P. (2020a) Onko uusiutuva polttoaine ilmastoteko? *Helsingin Sanomat* 21.1.2020, 28–29.
- Elonen, P. (2020b) Kun laki vesittää autoilijan valinnat. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 22.1.2020, 10.
- Elonen, S. (2019) Kasvisruoan sijaan voisi suosia lähiruokaa. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 27.8.2019, 47.
- Grönholm, P. (2019) Laivalla ja junalla ulkomaille. *Helsingin Sanomat* 24.6.2019, 6–7.
- Hagman, S. (2019) Helsinki pihtailee kauramaidossa. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 17.8.2019, 66.
- Hakkaraainen, K. (2019) Helsinki haluaa vähentää maidon juontia. *Helsingin Sanomat* 30.9.2019, 14–15.
- Halminen, L. (2019) Kun pelkäämme, mittaamme. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 28.2.2019, 4.
- Harju, J. (2019) Jokialuksesta tuli opettajan erilainen kesätyö. *Helsingin Sanomat* 7.7.2019, 10–11
- Heikola, N. (2019) Lupa pienentää hiilijalanjälkeäni. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 31.12.2019, 45.
- Heino, P. (2018) Rakennusmateriaalit on valittava tarkoin. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 21.11.2018, 52.
- Henrikkson, I. (2019) Tutkimus: Tomaatti ei ole enää öljyisyöppö. *Helsingin Sanomat* 1.6.2019, 15.
- Herlin, I. (2019) Vauraus on vedetty luonnon riistosta. *Helsingin Sanomat* 6.10.2019, 38–41.
- Hillamo, E.-A. (2019) Euroedustajilla on runsaasti ilmastovaltaa. *Helsingin Sanomat* 15.5.2019, 12–13.
- Holmila, P. (2019) Uusien umpikortteleiden pihojen viheralueet jäävät pieniksi, arvioivat maisema-arkkitehdit. *Helsingin Sanomat* 4.9.2019, 34–35.
- Hurme, T. (2019) Kaukolämpö voi olla päästötöntä. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 1.3.2019, 53.
- Isaksson, T. (2019) Pakkausmuovit torjuvat ruokahävikkiä. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 17.1.2019, 51.

- Juupaluoma, J. (2018) Talvilajit ovat vaarassa – ja sitä urheilijat eivät sulata. *Helsingin Sanomat* 6.11.2018, 32.
- Kallionpää, K. (2018) Vuonna 2019 lupaa yksi asia: pienennä hiilijalanjälkesi. *Helsingin Sanomat* 29.12.2018, 80–81.
- Kallionpää, K. (2019a) Maitse matkaan. *Helsingin Sanomat* 19.1.2019, 92–93.
- Kallionpää, K. (2019b) Lauantaiessee: Matka maata pitkin Budapestiin kesti viikon, Requiem 45 minuuttia. *Helsingin Sanomat* 21.12.2019, 58.
- Kanerva, A. & Laitinen, J. (2019) Suomi elää jauheli-halla ja maidolla. *Helsingin Sanomat* 23.5.2019, 6–7.
- Karanko, E. (2019) En pode huonoa omaatuntoa lentä-misestä. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 19.1.2019, 73.
- Katajajuuri, J.-M. & Hietala, S. (2019) Naudanlihan hiilijalanjälkeä on tutkittu systemaattisesti. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 30.10.2019, 51.
- Katajajuuri, J.-M., Mattila, H. (2019) Hiilijalanjälki voidaan suhteuttaa kaikkiin tuotteisiin. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 4.2.2019, 45.
- Kauppi, P. (2019) Puita voi istuttaa vaikka mökille. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 3.1.2019, 46.
- Kauppila, M. (2019) Voisivatko EU-vieraat kulkea junalla? Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 1.9.2019, 74
- Kervinen, E. (2019) Suurin sähkökäyttäjä tuottaa Lahden verran päästöjä vuodessa. *Helsingin Sanomat* 22.9.2019, 7.
- Kettunen, M. (2018) Puurakennukset voivat olla valtti-kortti. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 2.11.2018, 57.
- Kivi, I. (2019) Tarvitsen kipeästi ilmasto-olmentajan. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 13.4.2019, 105.
- Konttinen, J. & Linjala, M.-L. (2019) Pysy kotona. *Helsingin Sanomat* 20.1.2019, 36–37.
- Koskinen, M. (2019) Ilmastoanorektikko lopetti nipo-tuksen. *Helsingin Sanomat* 10.8.2019, 74–75.
- Lassila, A. (2019) Salon tehdas on ansaittu ripeydellä. *Helsingin Sanomat* 10.6.2019, 24–25.
- Lehtinen, T. (2019a) Satakunnan vaalitulokset puhutti Porissa. *Helsingin Sanomat* 16.4.2019, 77.
- Lehtinen, T. (2019b) Suomalaisia suosittelään vähentä-mään päästöjä. *Helsingin Sanomat* 30.11.2019, 20.
- Levänen, J. (2019) Rikkaiden maiden pitää hillitä nope-asti haitallista kulutusta. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 25.5.2019, 4.
- Loula, P. (2019) Opiskelija-asunnoista kova pula. *Helsingin Sanomat* 29.7.2019, 11.
- Luukka, T. (2019) Kovempi lihavero ehkä toimisi. *Helsingin Sanomat* 29.3.2019, 30–31.
- Lähde, E. (2019) Puupelto- ja sellutaloudesta kannat-taisi luopua. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 11.10.2019, 57.
- Merimaa, J. (2019) Verkkovideot tuottavat prosentin maailman hiilidioksidipäästöistä. *Helsingin Sanomat* 16.7.2019, 40–41.
- Mikkonen, M. (2019) Pikamuoti kasvattaa vaatealan ilmastokuormaa. *Helsingin Sanomat* 18.2.2019, 20–21.
- Mikkonen, M., & Pyhäranta, O. (2019) Intia on ilmas-tokriisin uhri ja ratkaisija. *Helsingin Sanomat* 2.6.2019, 6–9.
- Muukkonen, M. & Malminen, T. (2019) Ilmastonmuu-tosta voidaan torjua tönäisyin. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 12.7.2019, 5.
- Mölsä, S. & Rautanen, S. (2019) Talo osmankäämistä, savesta ja oljista? *Helsingin Sanomat* 24.11.2019, 96.
- Onali, A. (2019) Lasitaloista tuli ilmaston vihollisia. *Helsingin Sanomat* 1.8.2019, 20.
- Paljakka, A. (2018) Raaka-ainetta lähimetsästä. *Helsingin Sanomat* 20.12.2018, 74.
- Pasanen, A. (2019) Jäähvyäiset banaanille. *Helsingin Sanomat* 8.9.2019, 50–51.
- Pelkonen, J. & Sorsa, T. (2019) Suomi on jo saavutta-nut alhaisen lapsiluvun. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 28.8.2019, 50.
- Perkiö, J. (2019) Hiiliosinko olisi oikeudenmukainen tapa toteuttaa ilmastopolitiikkaa. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 8.12.2019, 70.
- Pietola, E. (2019) Unicafen päätös luopua naudanlihasta oli huono. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 19.10.2019, 66.
- Pihlajamäki, L. (2019) Unicafe-ravintoloissa jatketaan toimia hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 21.10.2019, 51.
- Pusa, A. (2019) Golf kirii mukaan ilmastotalkoisiin. *Helsingin Sanomat* 27.8.2019, 32–33.
- Puttonen, M. (2019a) Kaukolammas ja lähilammas voivat jättää saman hiilijalanjäljen. *Helsingin Sanomat* 17.4.2019, 64.
- Puttonen, M. (2019b) Kun Suomi säästää metsää, joku muu hakkaa enemmän. *Helsingin Sanomat* 22.5.2019, 48–49.
- Pääkirjoitus (2019a) Elämäntapamuutos vaatii kannus-timia. *Helsingin Sanomat* 19.5.2019, 4–5.
- Pääkirjoitus (2019b) Vastuullisuuden vaatimus voimistu-u. *Helsingin Sanomat* 24.8.2019, 4.
- Pääkirjoitus (2019c) Ilmastotyössä on vältettävä päällekkäisiä ohjauskeinoja. *Helsingin Sanomat* 1.12.2019, 4–5.
- Pääkirjoitus (2020a) Lakien on eletävä ajan mukana. *Helsingin Sanomat* 17.1.2020, 4
- Pääkirjoitus (2020b) Hiilitullit voisivat suojella unionia. *Helsingin Sanomat* 23.1.2020, 4.
- Rantala, J. (2019). Suomalaisen lihankulutus on kestä-vällä pohjalla. Mieli-pidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 22.3.2019, 64.
- Rantavaara, M. (2019) Suomen kasvisyönnin keskus on Kaivopihalla. *Helsingin Sanomat* 14.8.2019, 16.

- Rinne, J. (2019) Harvinaisessa kangaskassissa kiteytyy muodin olemus. *Helsingin Sanomat* 22.9.2019, 15.
- Ruukki, J. (2019) Lähirookapuhe on lumetta. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 28.3.2019, 4.
- Räisänen, K. (2019) Ikea haluaa kestäväen kehityksen mallioppilaaksi. *Helsingin Sanomat* 4.6.2019, 30.
- Räisänen, K. (2019) Nettikaupan hiilijalanjälki kiinnostaa kuluttajia. *Helsingin Sanomat* 11.6.2019, 24–25.
- Saarikoski, L. (2019) Somesodan sivulliset. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 5.11.2019, 4.
- Saavalainen, H. (2019a) Raportti patistaa elämäntaparemonttiin. *Helsingin Sanomat* 17.5.2019, 12.
- Saavalainen, H. (2019b) Ruukkukuuset ovat kasvattaneet suosiotaan. *Helsingin Sanomat* 21.12.2019, 17.
- Saikkonen, T. (2019) Tieto ympäristöjalanjäljestä kiinnostaisi. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 1.11.2019, 63.
- Sajari, P. (2019a) Kauppasota alkaa rokottaa suomalaisia pörssiyrityksiä. *Helsingin Sanomat* 17.10.2019, 30–31.
- Sajari, P. (2019b) Valo yössä. *Helsingin Sanomat* 6.12.2019, 42–44.
- Salo, A. (2020) Miksi jäänmurtaajia säilytetään Helsingissä? Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 8.1.2020, 51.
- Seppälä, L. (2019) Meteli tuhoaa terveyttä. *Helsingin Sanomat* 11.3.2019, 44–45.
- Seppälä, M. (2019) Lopettakaa ilmastokokoukset. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 30.12.2019, 15.
- Sievinen, A. (2019) Jatkuva shoppailu voi kertoa itseluottamuksen puutteesta. *Helsingin Sanomat* 10.8.2019, 80–81.
- Sillanpää, R. (2019) Aikuisten on vihdoin otettava lasten ympäristöhuolet tosissaan. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 15.3.2019, 58.
- Sipilä, A. (2019) Naisen kylkiluu. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 18.8.2019, 37.
- Siren, V. (2019a) Professori Keijiro Suga matkustaa ensi viikolla Tokiosta Lahden kansainväliseen kirjailijakokoukseen. *Helsingin Sanomat* 9.6.2019, 59–60.
- Siren, V. (2019b) Olympialaisissa muistetaan myös Fukushiman tuhoja. *Helsingin Sanomat* 25.6.2019, 31.
- Skippari, V. (2019) Ruokakasvatus auttaa lapsia pienentämään hävikkiä. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 25.8.2019, 66.
- Sormunen, T. (2019) Jätkäsaaren kohosi uusi punainen maamerkki. *Helsingin Sanomat* 23.11.2019, 28.
- STT (2019a) Syke: Kotitalouksien kulutuksen päästöt kasvussa. *Helsingin Sanomat* 9.4.2019, 16.
- STT (2019b) Yksityisleasingin suosio kasvaa. *Helsingin Sanomat* 13.8.2019, 25.
- STT (2019c) Finnwatch: Hiilijalanjälki suuri tuontituotteissa. *Helsingin Sanomat* 10.10.2019, 29.
- Säkö, M. (2019) Puuvillapellot käden ulottuvilla. Arvostelukirjoitus. *Helsingin Sanomat* 10.5.2019, 46.
- Tainio, T. (2020) Pakettien rahtaus edestakaisin kuormittaa ympäristöä. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 2.1.2020, 45.
- Tiirilä, P. (2019) Rakennetaan siltapenger Vaasasta Uumajaan. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 14.5.2019, 44.
- Tirola, M. (2019) Puurakentamista pitää edistää tarmokkaammin. Kolumni. *Helsingin Sanomat* 18.12.2019, 5.
- Tommola, A. (2019) Laivalla ja junalla hitaasti Espanjaan. Uutisartikkeli. *Helsingin Sanomat* 24.8.2019, 84–86.
- Torsti tietää (2019a) *Helsingin Sanomat* 3.2.2019, 44.
- Torsti tietää (2019b) *Helsingin Sanomat* 18.8.2019, 44.
- Turunen, J. (2019) Itämeri voisi paremmin, jos kalaa syötäisiin enemmän. *Helsingin Sanomat* 29.10.2019, 28–29.
- Turunen, J. (2020a) Urbaani viljely viriää sisätiloissa. *Helsingin Sanomat* 2.1.2020, 26–27.
- Turunen, J. (2020b) Tavarantoimittajan omistaminen kyllästyyttää. *Helsingin Sanomat* 16.1.2020, 50.
- Usko siskoa (2019a) *Helsingin Sanomat* 1.12.2019, 44.
- Usko siskoa (2019b) *Helsingin Sanomat* 8.12.2019, 48.
- Vainio, S. (2019) Tuuloslainen tila vähensi päästöjään. *Helsingin Sanomat* 17.10.2019, 16–17.
- Vallinkoski, A. (2018) Mikä joulukuusi on luonnolle paras? *Helsingin Sanomat* 18.12.2018, 29.
- Valtanen, M. (2019) Helsinki haluaa Vasikka-saaresta turistikohteen. *Helsingin Sanomat* 20.6.2019, 28.
- Vilkamaa, S. (2019) Lihaa voi korvata kasviproteiinilla. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 31.8.2019, 70.
- Vuoripuro, V. (2018) Linnanjuhlat panostaa ympäristöaiheisiin. *Helsingin Sanomat* 1.12.2018, 10.
- Väntönen, E. (2019) Ruokavalio, joka pelastaisi meidät ja maapallon. *Helsingin Sanomat* 23.5.2019, 76–77.
- Waahtera, K. (2018) Matkailu voi myös nojatuolista käsin. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 19.11.2018, 43.
- Welling, R. (2019) Risteily voi saastuttaa lentoa enemmän. *Helsingin Sanomat* 5.5.2019, 12.
- Yrjänä, A.-M. (2019) Ruuhka-Suomeen pakkautumisen saattaa vähentää syntyvyys. Mielipidekirjoitus. *Helsingin Sanomat* 6.10.2019, 75.